

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26/I, telefon 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

ZA DUK PERILA

Edvarda

TERPENTIN MILO

Mladinka pripenja predsedniku Okrajnega ljudskega odbora Koper Albinu Duju spominsko značko »Dneva mladosti«.

Otvoritev hidrocentrale Mavrovo

Predsednik republike Tito je sprožil v pogon veliko turbino in agregat v hidrocentrali, ki je ogromnega pomena za makedonsko industrijo

27. t. m. je prispel predsednik republike s svojo soprogo v Skopje, od koder se je podal v Mavrovo, kjer je s pritiskom na vzmet velike turbine v novozgrajeni hidrocentrali pognal v pogon agregat, ki je s tem pričel dajati novo električno energijo za makedonsko industrijo.

Ob toplih čestitkah vsem graditeljem hidrocentrale v Mavrovem je predsednik republike čestital tudi kolektivu ljubljanskega Litostroja, ki je zgradil ogromno turbino s 50.000 KS in kolektivu »Rada Končarja« iz Zagreba, ki je zgradil doslej naj-

večji generator v naši državi s 37,5 MGW.

Iz tehtnega govora, ki ga je imel tovariš Tito ob tej priložnosti o oblihi vprašanjih, povzamamo naslednjo misel:

»Ne zahtevam, tovariši in tovarišice, da bi zamolčali naše slabosti, ker moramo o njih govoriti, toda hočem reči, da moramo obenem govoriti tudi o tem, kar je pozitivno, tega pa je pri nas

90 odstotkov več kakor pa negativnega. Vedeti moramo tudi, kaj smo ustvarili, vsak naš državljan naj to ve, ker mu bo to dalo še več moralne moči in povzročilo, da bo še krepkeje vlagal vse svoje telesne in duševne sposobnosti, da bi čimprej zgradili to, za kar smo se borili in za kar so toliki in toliko naši ljudje dali svoja življenja.«

Ko je govoril tovariš Tito o

velikem zaupanju, ki ga uživa Jugoslavija v zunanjem svetu, je znova poudaril, kako potrebno je za rešitev človeštva, da se atomska sredstva ne bi smela uporabljati za uničevanje ljudi, prav tako pa je tudi znova zagotovil, da želimo imeti prijateljske odnose z Zahodom in da se nemočemo prepirati z Vzhodom. Za dosego vsega tega pa je izrazil prepričanje, da danes ni v naši državi človeka, ki se ne bi strinjal s takšno zunanjo politiko naše države.

Tistim, ki so padli v smrt za naše življenje

V ilirsko-bistriški občini povežejo vsako leto praznovanje občinskega praznika s spominsko svečanostjo enega izmed zgodovinskih dogodkov v tem ali drugem kraju občine. Letošnji občinski praznik velja Knežaku, vasi na robu občine, gori na pivški planoti. Tu bo v torek, 4. junija, vsa občina preživela svoj občinski praznik v iskreni in topli spominski slovesnosti, ko bodo na robu vasi odkrili spomenik padlim borcem in žrtvam, v skupno grobnico pa položili posmrtno ostanke osemnajstih padlih borcev, ki jim ne vedo ne imena ne rojstnega kraja. Kakor domačim padlim borcem in žrtvam bo v enaki ljubezni in hvaležnosti veljala spominska svečanost tudi tistim osemnajstim neznanim možem in fantom, ki so v domovinskem boju za svobodo omahnili v smrt v Knežaku in po gmajnah okoli Knežaka. V dvorani krajevnega urada v Knežaku pa že ves teden razstava orožja, osebnih predmetov in dokumentov priča vaščanom, posebno mladi generaciji, o hudi, toda edini poti, ki je vodila naše življenje v svobodo.

Premnogokrat na leto se preživeli občani spominjajo vseh tistih, ki so v strahotnih in hkrati tako veličastnih letih domovinske vojne omahnili v smrt, da so se živi dvignili v svobodo. Med vsemi pa bo najbolj skeleč spomin na tisti 4. junij leta 1942, ko so fašisti kakor podivjana zver uprizorili pokolj vaščanov in požig vasic okoli Ilirske Bistrice.

Dobrega pol leta pred tem strašnim dnem je v brkinskih samotnih bregovih vzplamtela neugasna iskra upora proti okupatorju. Mala četica se je lotila velike in usodne naloge. Sprva jih

je bilo samo osem. Vodil jih je Ervin Dougan-Janez. Ali z njimi so bile vse vasi, vsi vaščani in dobri ljudje, z njimi je bila zavedna Ilirska Bistrica. In vsi skupaj so naglo oživel in se sklenili v Osvobodilno fronto, da stro jarem fašističnega nasilja, ki je pleča in srca teh slovenskih ljudi glodal že dobri dve desetletji.

Kakor ostru puščica se je mala četica zadirala v fašistične nasilnike. Tu je prekinila prometno zvezo, tam podrla drogove in porazala žice, ondi spet načela železniško progo. Njeni udarci so

po tisti prvi zimi postali čedalje drznejši. Slednjič je naskočila sovražni postojanki v Mali Bukovici in v Merečah, ki sta obakraj varovali železniško progo in prežali na partizanski prehod iz Slovenije preko snežniških host v Brkine, v Trst, v Slovensko Primorje, v slovensko in hrvatsko Istro. V maju 1942 je četica narasla na 24 borcev in se brž lotila večjih akcij ter tako vznemirila okupatorja, da je z močnejšimi silami pridrl na Brkinsko. Četa se je umaknila v snežniške gozdove in od tod naskakovala sovražnika. Konec maja je padla sovražna postojanka v Mali Bukovici. Med 1. in 2. junijem pa je 12 partizanov brkinske četice

(Nadaljevanje na 6. strani)

Za trajne sadove našega združništva

V ponedeljek, 27. maja, je bil v Ljubljani občni zbor Glavne zadruge zveze LRS ob prisotnosti Edvarda Kardelja, Mihe Marinka, Borisa Kraigherja, Lidije Sentjurčeve, Vide Tomšičeve, Viktorja Avblja in drugih.

Po referatu predsednika GZZ Ingolča so se oglasili k besedi številni govrniki, med njimi tudi podpredsednik Zveznega Izvršnega sveta tovariš Edvard Kardelj, ki se je med drugim zavzemal za ustvarjanje takšnih ekonomskih odnosov na vasi, ki bodo zagotovili z večjo kmetijsko proizvodnjo stalno izboljševanje gnotnega položaja delovnega kmeta, hkrati pa utrjevali socialistične odnose na vasi.

Poglavitne važnosti je, je rekel tovariš Kardelj, da imamo pri presoji naših uspehov in pomanjkljivosti vselej pred očmi to, da bodo pravi uspehi edinole tisti, ki bodo rodili trajne materialne sadove in ki bodo hkrati privedli do socialističnih odnosov na naši vasi. Na drugi strani bo edinole dejanska socialistična preobrazba naše vasi tista, ki bo privedla do večje proizvodnje, hkrati pa tudi do boljših pogojev za delovnega kmeta in delovnih ljudi na vasi. Po mnenju podpredsednika Kardelja bi napravili napako, če bi skušali ta dva momenta ločiti drugega od drugega. Tovariš Kardelj je dejal, da mora imeti kmetijski proizvajalec perspektivo, po kateri se bo njegov položaj v okviru našega združnega gibanja stalno izboljševal, to pa bo dosegel samo tedaj, če bomo neprestano krepili tiste ekonomske družbene činitele, ki lahko edinole zagotovijo takšno perspektivo kmetijskemu proizvajalcu, se pravi zadruge, socialistična posvetva in druge napredne organizacije vasi.

KLJUB SLABEMU VREMENU

LEP PRAZNIK MLADOSTI

Letošnja proslava rojstnega dne maršala Tita je bila tudi v koprskem okraju združena s proslavo Dneva mladosti. Vrsta kulturnih in športnih prireditev pa bo imela zaključek šele v soboto, ker zaradi slabega vremena ni bilo povsod predvidenih parad mladosti. Osrednja parada mladine bo v Kopru v nedeljo dopoldne.

Predsednik OLO Albin Duje in sekretar OK ZKS Albert Jakopič-Kajtimir sta v soboto sprejela mladinske voditelje in najboljše mladince koprskega okraja.

Potem ko je predsednica OK LMS Marija Vogrič izročila tovarišu Duju in Jakopiču albuma s slikami o ljudsko-prosvetnem, športnem in fizikalnem delovanju mladine koprskega okraja, so tovariši Albert Jakopič-Kajtimir, Albin Duje, Franc Klobučar in ing. Peter Aljančič odgovarjali na vrsto vprašanj mladinske delegacije. V prijetnem triurnem razgovoru so predstavniki oblasti seznanili zastopnike mladine o najvažnejših gospodarskih vprašanjih koprskega okraja, predvsem pa o vlogi mladega rodu pri izvajanju nalog, ki jih ima v zvezi s krepitvijo kmetijstva. Vsi govrniki so poudarili dejstvo, da je jugoslovanska mladina

tako v narodnoosvobodilni vojni ter v obdobju obnove domovine in izgradnje socialističnih odnosov v naši državi napravila tak korak v lastnem razvoju, da se lahko po rezultatih dosedanjega dela smatra za enega najpomembnejših politično-gospodarskih činiteljev naše socialistične družbene ureditve. Ob tej priložnosti je med drugim prišla do izraza tudi zahteva po izpopolnjevanju znanja, kar bo ena najpomembnejših nalog prihodnjega dela mladinske organizacije. Potem ko je bil v daljši razpravi ugotovljen velik politično-moralni in gospodarski uspeh prirejanja mladinskih prostovoljnih delovnih akcij in so vsi prisotni sprejeli obvezo, da bodo letošnjo gradnjo brkinske ceste pospešili še z večjim delovnim poletom kot je bil lani, je predsednica OK LMS Vogričeva podelila pismene pohvale za dolgoletno delo v mladinski organizaciji dvanajstim najzaslužnejšim mladinkam in mladincem koprskega okraja.

Podobne sprejeme mladinskih delegacij so priredili tudi predstavniki občinskih oblastnih forumov koprške občine. Tako sta predsednik ObLO Koper Miro Jelerčič in predsednik koprškega občinskega odbora SZDL Ivan Korošec v daljšem razgovoru seznanila mladinsko delegacijo o nalogah mladine v razvoju družbenega upravljanja in dela v družbenih organizacijah, delegate pa s problemi, ki jih imajo pri izvrševanju svojih nalog.

V počastitev Dneva mladosti so bile ves pretekli teden tudi v koprskem okraju številne kulturne in športne (Nadaljevanje na 8. strani)

PRIŠLE BODO TUDI TUJE DELEGACIJE

Prvega kongresa delavskih svetov Jugoslavije, prihodnji mesec v Beogradu, se bodo udeležile tudi številne inozemske delegacije. Med drugim bodo kongresu prisostvovala delegacija Generalne konfederacije dela Italije, Nacionalnega sveta indonezijskih sindikatov, Zveze sindikatov Finske in sindikalnih organizacij dvajsetih drugih držav Evrope, Azije in Afrike, med njimi delegacije iz Sovjetske zveze, Velike Britanije, Francije, Poljske, Madžarske, Sirije, Maroka itd.

ŠKOCJANSKE JAME

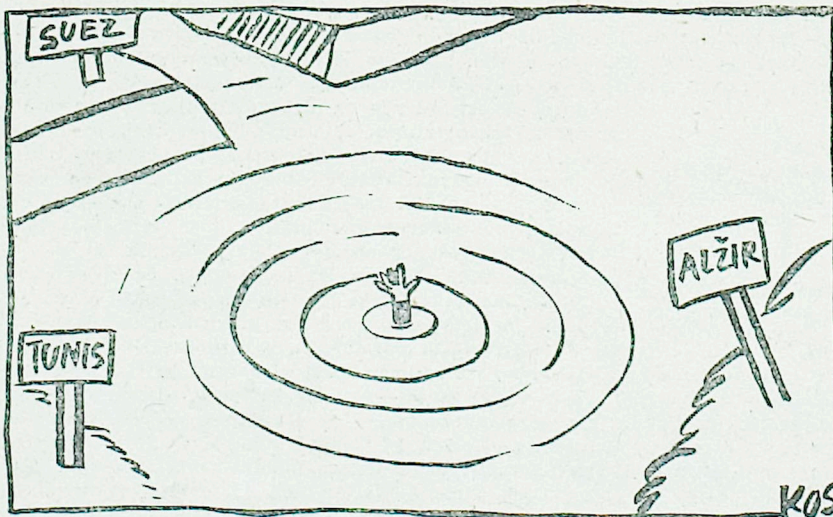
Otvoritev letošnje turistične sezone v divjaški občini bo v nedeljo, 9. junija, z istim sporedom kot so ga prireditelji zasnovali za 25. maj, ko je ta slovesnost zaradi slabega vremena odpadla. Malo znane, vendar pa po naravnih lepotah izredno bogate Škocjanske jame bodo ta dan razsvetljene in pripravljene za sprejem več tisoč domačih in tujih turistov. Osrednja prireditev bo v Matavunu.

Pomembna gospodarska pridobitev

V okviru proslavljanja občinskega ljudskega praznika so v Kobaridu v soboto slovesno otvorili novo sirarno, ki je med največjimi in najbolj modernimi opremljenimi tovrstnimi jugoslovanskimi obrati. Sirarna že sedaj obratuje s skoraj polno zmogljivostjo, saj dnevno predela okrog 15 tisoč litrov mleka v razne

mlečne izdelke, s katerimi lahko konkurira tudi na inozemskih tržiščih. Otvoritvi so med drugim prisostvovali tudi predsednik OLO Gorica ing. Karmelo Budihna, zastopnik Glavne zadruge zveze Slovenije inž. Janez Miklavc ter številni dijaki raznih kmetijskih srednjih šol iz vse Slovenije. O gospodarski pomembnosti te sirarne, predvsem za nadaljnji pospešeni razvoj živinoreje na Kobarškem, je govoril predsednik tolminske gospodarske poslovne zveze tovariš Ivančič, nato pa je najstarejši živinorejec tamkajšnjega predela, 89-letni Anton Uršič iz Starega sela na svečan način izročil novozgrajeno sirarno svojemu namenu.

Kobarški občinski praznik je občinski ljudski odbor proslavil s svečano sejo, potem pa je bila povorka članov delovnih kolektivov, kmetovalcev, šolarjev, pripadnikov JLA, gojencev predvojaške vzgoje in številnih domačinov. Na množičnem zborovanju je govoril predsednik občine Ivan Kurinčič, ki je ob tej priložnosti izročil odred predvojaške vzgoje prapor. Ta odred nosi ime znane partizanskega borca, komandanta Gregorčičeve brigade Franca Uršiča-Joška.

Kako si mali Janezek zamišlja francoske vladne kroge

Sprejem POSVETU

Eisenhowerjeva pobuda za razorožitev

Ameriški delegat v razorožitvenem pododboru Stassen se je v začetku tedna vrnil iz Washingtona v London, kjer bo seznanil člane pododboru z novimi ameriški predlogi za razorožitev. Gre za široko pobudo ameriškega predsednika Eisenhowerja, da bi dosegli omejen sporazum glede razorožitve. Amerikanci so menda predlagali področje za kopno in letalsko nadzorstvo, zmanjšanje vojaških proračunov za 10 do 15% in podpis izjave, da v primeru spopada ne bi uporabljali jedrskega orožja.

V krogih delegacij, ki sestavljajo razorožitveni pododbor, vlada precejšen optimizem glede sprejema novih ameriških predlogov. Upajmo, da ta optimizem ni pretiran in da bomo že ob koncu tedna zvedeli kaj več razveseljivega o tem najvažnejšem svetovnem vprašanju kakor doslej.

Zmeda ob sestavljanju nove francoske vlade

Podobno kakor v Italiji se tudi v Franciji nikakor ne morejo znati po padcu vlade. Interesi posameznih strank so tudi v tej državi tako različni, da je težko napovedati, kako bodo rešili vladno krizo. Zaenkrat je jasno samo to, da predsednik republike Coty ne bo mogel odpotovati na uradni obisk v ZDA, ki je bil napovedan za 2. junij. Predvidevanja, da bo René Pleven v nekaj dneh rešil vladno krizo, so se povsem izjalovila, saj je Pleven izjavil, da bo potreboval za proučitev položaja najmanj deset dni.

Desničar Pleven, ki mu je Coty poveril »raziskovalno nalogo«, je imel že več razgovorov z vodilnimi francoskimi političnimi osebnostmi. Njegovo stališče je, da mora novi vladi načelovito osebno, ki neposredno pripada močnejši sredinski politični skupini, to je radikalni ali pa socialistični stranki. Zato je možno pričakovati, da se bodo odločili za neko kombinirano socialistično-radikalno vlado, omenja pa se tudi možnost o ponovni vključitvi Molleta. Vsekakor pa je večina politikov vse prej kot navdušena za vstop v novo vlado, saj je francoska zunanja politika zaradi Suez in Alžira precej kompromitirana, razen tega pa je v državi zelo klavirno gospodarsko in finančno stanje.

Upor na Formozi

Ves svetovni tisk je konec prejšnjega tedna na precej senzacionalen način poročal o uporih prebivalstva v glavnem formozkem mestu Taipehu. Okrog 20.000 ljudi je namreč ogorčeno protestiralo proti ravnanju ameriških oblasti na Formozi in razrušilo več ameriških ustanov v prestolnici. Pri neredih je bilo 8

oseb ubitih, večje število pa ranjenih.

Povod za incidente je bil sklep ameriškega sodišča o oprostitvi ameriškega vojaka, obtoženega, da je ubil nekega funkcionarja kuomintanške vlade. Ker se protesti na Formozi nadaljujejo, bodo morali verjetno proces obnoviti.

Adenauerjev obisk v ZDA

Zahodnonemški kancler Adenauer se je te dni vnovič napotil v Združene države Amerike. Na sporedu razgovorov, ki so se začeli že v začetku tedna, so bila vprašanja nemške oborožitve in evropskega združevanja. Glavni namen njegovega obiska pa je bil seveda doseči podporo ZDA za atomsko oborožitev nemške vojske. Čeprav uradnega poročila o rezultatu razgovorov še niso objavili, menijo politični opazovalci, da nemški kancler ni dosegel nekih pomembnejših uspehov. Proti atomskemu oboroževanju niso samo na Vzhodu, temveč tudi na Zahodu in v Nemčiji sami. Zlasti velja to za Veliko Britanijo in Francijo, medtem ko v Nemčiji najbolj nasprotuje Adenauerjevemu stremljenju socialdemokratska stranka, ki upravičeno poudarja, da so težnje za atomskim oboroževanjem slaba usluga načrtom za združitev Nemčije.

Tuji delegaciji v Postojnski jami

V nedeljo so obiskali Postojnsko jamo člani delegacije ljudskega odbora Bukarešte, ki se Beograd, in desetčlanska delegacija v Jugoslaviji kot gost OLO cija prosvetnih delavcev Češko-slovaške. Slednja je gost izvršnega sveta Ljudske skupščine Slovenije.

Romunsko delegacijo sta pred vstopom v Postojnsko jamo pozdravila podpredsednik Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana Joško Gorjanc in organizacijski sekretar OK ZKS Ljubljane Humbert Gačnik.

Resolucija indijskega parlamenta proti jedrskim poskusom

Indijski parlament je pred dnevi sprejel resolucijo proti jedrskim poskusom in proti atomski vojaški proizvodnji. Resolucijo so poslali vladam ZDA, Velike Britanije in Sovjetske zveze.

OB PRVEM ZASEDANJU JUGOSLOVANSKO-ITALIJANSKEGA ODBORA

Pomemben prispevek k dobrim sosedskim odnosom

V Rimu se je te dni zaključilo prvo zasedanje jugoslovansko-italijanskega odbora. Ta organ sta sporazumno ustanovili vladi Jugoslavije in Italije kot trajen organizem za posvetovanja in pomoč pri reševanju vprašanj v zvezi s položajem manjšinskih narodnostnih skupin na področju Jugoslavije in Italije.

Med zasedanjem, ki je potekalo v duhu medsebojnega razumevanja, so razpravljali o načinu dela odbora. Predvsem so se pomenili o postopku glede upoštevanja in proučevanja pritožb, ki bi jih odboru predložili člani obeh narodnostnih manjšin in kako bodo ravnali s priporočili, ki jih bosta obe vladi pošiljali odboru. V zapisniku je med drugim rečeno, da so dosegli popoln sporazum o proceduralnih in organizacijskih določbah, ki urejajo delovanje odbora. S tem so seveda dosegli osnovo za bodoče poslovanje odbora.

Najvažnejši rezultat rimskega zasedanja mešanega odbora je odobritev pravilnika o poslovanju odbora. Oglejmo si nekaj najvažnejših členov. V začetku so poudarili, da je odbor pomožni in posvetovalni organ, ki ga ustanavljajo z namenom, da bi olajšal sporazumevanja dveh vlad glede vprašanj zaščite narodnostnih skupin. Odbor bo proučeval v okviru posebnega statuta vprašanja, ki mu jih bosta dostavljali obe vladi na podlagi čl. 4 tega pravilnika, kakor tudi pritožbe in vprašanja, ki mu jih bodo dostavljali pripadniki posameznih narodnostnih manjšin in o tem pošiljal obema vladama svoja mnenja in priporočila. Predvsem gre za razne pritožbe posameznih pripadnikov narodnostnih manjšin in manjšinskih gospodarskih, kulturnih, športnih in drugih organizacij, ki bodo menile, da so jim kršili pravice, priznane v posebnem statutu.

V pravilniku je nadalje rečeno, da bodo člani odbora obiskovali področja, na katerih bivajo narodnostne manjšine, če bodo ugotovili, da so taki obiski umestni. Do njih pa bo seveda prišlo le na podlagi sporazuma med obema vladama. Ob koncu pravilnika je rečeno, da se bo odbor redno sestajal dvakrat letno (v aprilu in oktobru), izredni sestanki odbora pa bodo na podlagi predhodnega sporazuma med obema vladama. Redni sestanki odbora bodo izmenoma v Italiji in Jugoslaviji.

Med zasedanjem je društvo Pravniki v Trstu poslalo mešanemu odboru spomenico, v kateri ga je opozorilo, da londonski memorandum s priloženim manjšinskim statutom odobara na Tržaškem ozemlju še ni uzakonjen in da mu večina tamkajšnjih oblasti — med njimi tudi sodne — odreka vsako notranjeupravno zakonsko moč. To ima seveda za posledico, da najvažnejše odločbe manjšinskega statuta ignorirajo in jih ne izvajajo. Pravniki je v zvezi s tem za-

prosil vodji obeh delegacij, naj bi dali to vprašanje na dnevni red enega od prihodnjih sestankov. Predvsem so naglasili željo, da bi uredili vprašanje dvojezičnosti, šolstva in kulturnega življenja tržaških Slovencev.

Prvo zasedanje mešanega odbora v Rimu je bilo brez dvoma pomemben prispevek k nadaljnjemu razvoju odnosov med obema državama. Prepričani smo, da se bo to sodelovanje nadaljevalo in da bo prav ta odbor tisti, ki mu bo uspelo rešiti razna, danes še sporna vprašanja glede narodnostnih manjšin. Sicer pa naj za zaključek ponovimo samo besede, ki jih je izrekel vodja jugoslovanske delegacije Mitja Vošnjak: »Odbor bo brez dvoma prispeval svoj delež k uresničitvi zamisli, da manjšine ne smejo biti vir razdora in medsebojnih sporov, temveč most, preko katerega naj se razvija sodelovanje in preko katerega naj si sosedna naroda položita roke v prijateljski pozdrav.«

Novice s Tržaškega

Svečana otvoritev tržaškega mednarodnega velesejma bo 23. junija. Kot običajno bo velesejem trajal dva tedna. Poleg razstav raznih italijanskih podjetij in številnih tujih držav, bodo v okviru velesejma tudi razne prireditve gospodarskega in kulturnega značaja. Letos bodo posvetili na velesejmu izredno pozornost mednarodni razstavi lesa, od 27. junija do 1. julija pa bo v okviru velesejma v obširnih prostorih pomorske postaje I. mednarodna razstava rož, za katero je precej zanimanja v Trstu in v inozemstvu.

Točno teden po prvi stavki so ta torek ponovno stavkali delavci v čistilnici »Aquila« v Zavljah, ki zahtevajo znižanje delovnega urnika in nekatere izboljšave ekonomskega značaja. Prejšnji četrtek pa so stavkali železarji in delavci zidarske ter mizarske stroke.

Po ogromni škodi, ki jo je povzročil mraz 7. in 8. maja v zgornji, repnaborski in dolinski občini, je prišla te dni še burja, ki je napravila svoje tam, kjer je kolikor toliko prizanesel mraz. V nedeljo so sunki burje dosegli brzino 115 km na uro, temperatura pa je nenadoma znatno padla. Na Tržaškem ne beležijo že 100 let tako nizke temperature zadnje dni maja.

Tokrat ni škode zaradi mraza, pač pa zaradi burje, ki je polomila nove poganjke na trtah, veje sadnega drevja, paradižnike itd. Uničila je četrto pridelka. Najbolj so prizadeti izpostavljeni kraji v dolinski občini in neposredni okolici mesta.

Po večtedenski krizi ima tržaška občina spet svoj odbor in župana. Prišli smo iz luže v blato. Za župana je bil v petek ponovno namreč izvoljen inž. Bartoli, občina pa je dobila zdaj klerikalni odbor, ki ga sestavljajo le demokratizirani. Župan in novi odborniki so bili izvoljeni z glasovi demokratiziranih, fašistov, monarhistov in liberalcev. To kaže, da se bo nova uprava naslonila na desno, kar ne obeta nič dobrega, saj te skupine nasprotujejo ustanovitvi proste cone, deželne avtonomije in kakršnikoli upravnogospodarski avtonomiji Trsta, da ne govorimo o njihovem stališču do socialnih in narodnih problemov.

Uboj alžirskega prvaka v Parizu

Na stadionu Colombes v Parizu je mladi Alžirec Ben Sadok ustrelil bivšega podpredsednika alžirske skupščine Ali Sekkala. Pri zaslišanju je Ben Sadok dejanje priznal in izjavil, da pripada alžirski osvobodilni fronti. »Vem kaj me čaka — je dejal — toda jaz sem prostovoljec smrti in svojo nalogo sem izpolnil. Kakor je znano, je Ali Sekkal branil francosko tezo v OZN v zvezi z Alžirjem. Policija je takoj po atentatu obkolila alžirsko četrt v Parizu in aretirala veliko število oseb.

Ureja uredniški odbor. — Glavni urednik Stane Skrabar. — Odgovorni urednik Rastko Bradakša. — Za tisk odgovarja Franc Zdešar.

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Južnoameriške težnje za gospodarsko in politično neodvisnost

Zadnje dni prihajajo iz raznih držav Južne Amerike novice ne samo o tamkajšnjih političnih in gospodarskih težavah, marveč celo o oboroženih spopadih. Tako n. pr. Argentina po odstranitvi Peronovega režima še ni našla nove poti, ki bi jo široke ljudske množice brez pridržka odobrile kot narodno nujnost in zaradi tega se v Buenos Airesu neprenehoma menjajo osebnosti na najvišjih političnih in vojaških položajih. Prav tako je prišlo iz političnih in gospodarskih vzrokov v Kolumbiji, na Kubi in na Haitiju do bolj ali manj močnih gibanj proti tamkajšnjim režimom vojaške hunte, ki so svoj čas s silo in največ s tujo pomočjo prigrabile oblast. Honduras in Nicaragua sta komaj končala z medsebojnim oboroženim spopadom okoli nekega obmejnega področja, kjer so bogata ležišča petroleja.

Težko bi bilo pojasnjevati zadnje dogodke v posameznih državah Južne Amerike s pretežno istimi vzroki. Vsaka država tega področja ima svoje posebne težave. Vsekakor moramo vzeti te za podlago, ko iščemo vzroke tekočih sprememb in zaostritvev. Te posebne težave in specifičnosti pa spet niso toliko karakteristične za pojasnjevanje tamkajšnjih političnih dogajanj, kolikor to, kar je največjemu številu držav Južne Amerike skupno.

V severnoameriškem tisku naletimo zadnje dni na razširjeno prizadevanje, da se najnovejši dogodki v južnoameriških državah pojasnjujejo predvsem z bistvenimi, skupnimi okoliščinami. Tako n. pr. trdijo, da je treba temeljne vzroke tamkajšnjim nemirnim in spopadom iskati v tradicionalni uporniški mentaliteti latinsko-ameriških ljudstev, ki izhajajo po poreklu od temperamentalnih Spancev in Portugalcev, dalje v obstoju staromodnih vojaških, diktatorskih režimov itd. Drugih splošnih vzrokov ko da namerno ne omenjajo.

Toda, če želimo vsaj nekoliko pojasniti dogajanja v posameznih državah Južne Amerike, moramo začeti pri tem, katere in kakšne sile so nosilci tamkajšnjih političnih gibanj. Če začnemo tako, bomo videli, da opozicionalna gibanja v skoraj vseh omenjenih državah sestavljajo študentje, nacionalno orientirani, to je, doma šolani in vzgojeni vojaški kadri, in, jasno, delavski razred, kot tudi precejšnja del patriotične drobne buržoazije. Te sile sestavljajo v glavnem tiste družbene sloje v južnoameriških državah, ki so najostreje izpostavljeni pritisku sedanega naglega gospodarskega vzpona. Ta gospodarski vzpon namreč ne usmerja interesev teh držav, marveč pretežno interese tujega kapitala, zato se tudi največji del narodnega dohodka izvaža v tujino, namesto da bi bil vir za dvig življenjskega standarda domačega prebivalstva. Z drugimi besedami, ost sedanjega nezadovoljstva je naperjena proti vsem tistim režimom v južnoameriških državah, ki gredo na roko tujemu kapitalu in njegovim domačim eksponentom. Edini list med severnoameriški časopisi, ki je to uvidel, »New York Times«, z obžalovanjem ugotavlja, da Južnoamerikanci upravičeno godrnjajo, ker Washington vedno podpira take diktatorske režime in jim pošilja orožje, medtem ko istočasno govori o potrebi negovanja solidarnosti ameriških narodov in o demokraciji.

Očividno Južnoamerikanci niso sami krivi, če se njihovo nerazpoloženje — ko si prizadevajo, da sami uredijo svoje domače zadeve, — obrača proti gospodarskemu in političnemu vplivu, ki prihaja iz ZDA. Če je treba za to koga napraviti odgovornega, potem je to, kot spet piše »New York Times«, Washington, ki uradno, politično in gospodarsko zapostavlja Južno Ameriko, ko prepušča severnoameriškiemu privatnemu kapitalu, da ima tamkaj prvo besedo.

Vnebojvestah

DŽAKARTA: V Sumatri je petrolej iz tamkajšnjih naftovodov uničil ves pridelek. Farmarji zahtevajo od ameriške Standard Vacuum Oil Company, da jim izplača 400 tisoč dolarjev odškodnine.

KARACI: Ekonomski komite Bagdadskega pakta je sprejel več resolucij za ustanovitev atomskega raziskovalnega centra v Bagdadu, za izboljšanje komunikacij in razširitev kmetijskega sodelovanja med članicami tega pakta.

SAN FRANCISCO: V srednji in severni Kaliforniji so nenadna neurja povzročila kmetijstvu večmilijonsko škodo. Zaradi velikih in dolgotrajnih nallivov so reke prestopile bregove ter poškodovale ceste in železniške proge.

KÜLN: Do leta 1965 bodo v Zahodni Nemčiji zgradili več atomskih električnih central s skupno močjo 500 tisoč kilovatom.

NEW YORK: Po najnovejših podatkih UNESCO je zdaj v ZDA 39 milijonov televizijskih sprejemnikov. Na drugem mestu je v svetovnem merilu Velika Britanija s 6 milijoni. V Zahodni Nemčiji jih je 450 tisoč, v Franciji pa 320 tisoč.

Z OBČNEGA ZBORA OKRAJNE ZADRUŽNE ZVEZE

Zadruga postajajo organizator napredne kmetijske proizvodnje

Pretekli petek je bil v mali dvorani Gledališča Slov. Primorja v Kopru letni občni zbor Okrajne zadrugaške zveze, ki se ga je udeležilo nad 90 delegatov kmetijskih zadrug. Zboru, ki ga je vodil podpredsednik OZZ tov. Ivan Knez, so med drugimi prisostvovali tudi član predsedstva Glavne zadrugaške zveze Slovenije Živko Bernot, član izvršnega sveta LRS Julij Beltram, okrajni sekretar ZKS Albert Jakopič-Kajtimir in podpredsednik koprškega okraja Franc Klobučar. V živahno razpravo, v kateri je sodelovalo nad polovico delegatov, je posegel tudi tov. Živko Bernot, ki je predvsem nakazal, kako organizirati kmetijsko proizvodnjo in kako jo pospeševati, da bomo utrjevali na vasi socialistične odnose. Iz poročil in razprave posnemamo naslednje najvažnejše ugotovitve.

Prav zadnje obdobje priča, da doživlja v koprskem okraju kmetijsko zadrugašstvo čedalje močnejši razmah. Zemlja je obdelana v čedalje večjem obsegu, precej vidno pa tudi že narašča blagovna proizvodnja, zlasti v kmetijsko intenzivnem obalnem predelu, kjer je že tolikšna, da lahko daje vedno več tržnih viškov. To je čutiti zlasti po sedanji novi organizaciji odkupa, ki je neposrednejši ter bolj ali manj izloča vmesne odkupne posredovalce in skuša s tem okrajšati pot med proizvajalcem in potrošnikom ter hkrati vplivati na znižanje cen na domačem tržišču. V postojanskem, pivškem in ilirsko-bistriškem predelu pa je očiten predvsem napredek živinoreje, ki ne velja samo za večje število živine, ampak tudi že za močnejšo in bolj kakovostno živinorejsko proizvodnjo.

Najsi je naraščanje blagovne proizvodnje sicer še tako očitno in kaže razveseljivo in stalen vzpon, pa na drugi strani tega ni moč v tolikšni meri soditi glede zniževanja proizvodnih stroškov. Organizacija kmetijske proizvodnje je še v marsičem zaostala, zaprta v ozek okvir posameznih drobno blagovnih proizvajalcev, torej draga in ne zmora v tolikšni meri uporabljati sodobnih ukrepov in mehanizacije, kakor bi to zmogla v tesnem proizvodnem sodelovanju kmetov, proizvajalcev, vaščanov. Prav v zadnjem obdobju pa se že kažejo znaki, ki govore o tem, kako kmečki ljudje spoznavajo, da na malih, razdrobljenih parcelah ni mogoče sodobno gospodariti, niti kljub najtršemu delu od zore do mraka izdatneje znižati proizvodne stroške. Ob tem spoznanju so se ponekod zdaj lotili združevanja

parcel, tako na priliko začenjajo združevati vinograde in sadovnjake na območjih zadrug Koper, Pobje, Izola, Gračišče, Bertoki, Podgrad, Obrov in Slivje, medtem ko začenjajo združevati pašnike v zadrugah Planina, Prem in Knežak. Navzile zasebni lastniki se na ta način odpira možnost takšne organizacije kmetijske proizvodnje, ki bo imela vse značilnosti velikega obrata, torej večjo proizvodnjo in neprimerno nižje proizvodne stroške. In prav v tem bodi posled tista največja naloga zadrug. Pospeševanje služba pa naj ob takšni organizaciji da še potrebno strokovno znanje proizvajalcem, da bodo znali napredno kmetovati. V obalnem predelu pa kaže v tej smeri tudi še urediti nerešene lastniške odnose, ki to močnejše ovirajo razvoj kmetijstva.

Kmetije in zadrugašniki so že lani občutili blagodejni vpliv naše nove gospodarske politike, saj je bilo vloženih v kmetijstvo več sredstev kot v prejšnjem letu. Od 353 milijonov investicijskih sredstev je resda šla večina sredstev za mehanizacijo in zlasti za gradnjo skladišč in nakup prevoznih sredstev, neprimerno manj pa za samo pospeševanje kmetijstva. Toda pri tem je treba razumeti, da je bila takšna razporeditev investicij nujna, saj bi sicer zadruga ne mogla v večji

meri opravljati odkupa. Po letošnjem gospodarskem načrtu pa kaže, da je med 406 milijoni namenjenih pretežno večina pospeševanju kmetijstva, zlasti za obnovo nad 250 ha vinogradov in sadovnjakov. Investicijska politika je torej odločno krenila v prid obnove in pospeševanja kmetijstva, torej na pot, ki pelje do večje proizvodnje.

Prav razveseljivo se je v kmetijskem zadrugaštvu začelo uveljavljati tudi družbeno upravljanje. V vseh 48 zadrugah sodeluje v odborih in odsekih nad 2500 odbornikov. Občni zbori zadrug so čedalje bolj živi, zadrugašniki na njih čedalje bolj aktivni. V upravljanju zadrug je v zadnjem letu očitnejša tudi vloga žena in mladine, ali še vedno ne v tolikšni meri, kot bi po svoji aktivnosti žene in mladina zaslužili. Še širše bo tudi treba odpreti sodelovanje zadrug z občinskimi ljudskimi odbori, posebno s sveti za kmetijstvo, ki naj bi v vsakodnevni družbeni našt občin vključili tudi gospodarski načrt kmetijske zadruga. Živahno se letos po zadrugah razvija zvezno nagradno tekmovanje za višje hektarske donose pšenice in krompirja, za večjo proizvodnjo mleka in za obnovo sadovnjakov in vinogradov. Zaradi majskega snega in pozebe je sicer ostopilo nekaj zadrug od tekmovanja, v drugih pa se tekmovanje nemoteno razvija in obeta lepe uspehe.

Nov način odkupovanja, ki se je začel uveljavljati že ob letošnjih prvih pridelkih najprej v obalnem predelu, navdaja zadrugašnike s čvrstim zaupanjem, da bo, kot že rečeno, postala pot med proizvajalcem in potrošnikom precej krajša in da se bo posredništvo reduciralo na najmanjšo, tako rekoč neopisno mero. Z utrjevanjem in dobro organizacijo čimbolj neposrednega odkupa bodo, tako sodijo zadrugašniki, postopoma izginjale tiste kričeče razlike med odkupno in prodajno ceno, ki jih s tolikšno bridkostjo občuti delovni človek kot potrošnik v naših mestih in industrijskih središčih. Razen tega pa si zadrugašniki obetajo, da bo na tej poti ostajalo in se vračalo v kmetijstvo neprimerno več sredstev kot doslej, ko si je velike razlike med odkupnimi in prodajnimi cenami v znatni meri prilagajalo posredništvo. (a)

Za pristanišče v Kopru

M. SAMARDŽIJA:

Referent za promet pri Trgovinski zbornici LRS v Ljubljani, tovariš M. Samardžija je izdelal elaborat o gradnji morskega pristanišča v Kopru. Ker je izredno temeljit in upošteva vse okoliščine, ki vplivajo na pozitivno odločitev za gradnjo tega pristanišča, je seveda mnogo preobširen, da bi ga lahko našim bralcem posredovali v celoti, zato bomo iz elaborata objavili v nekaj nadaljevanjih le bistvene podatke.

Predsednik OLO Koper tovariš Albin Duje je k temu pripomnil naslednje: »Kot je iz zapisanega razvidno ter s številkami in drugimi podatki dokazano, je gradnja pristanišča v Kopru ter poznejše železniške zveze Koprna na Kozino nujna za jugoslovansko gospodarstvo v enaki, če ne v večji meri, kot za koprsko. Zato smatramo za potrebno, da se tako izgradnja pristanišča kot železnice vnese v perspektivni načrt razvoja prometa FLRJ.«

Sicer pa se iz naslednjega o tem prepričajte sami!

Vprašanje izgradnje luke v Kopru ni nov problem, saj je imel Koper že pred Trstom veliko vlogo v plovi na severnem Jadranu. Njegovo propadanje je bila posledica osvajanja in uprave Benečanov, tako da je sedaj le neznatna luka. Tudi Avstrija je proučevala možnosti in prišla do prepričanja, da ima Koper glede na položaj najugodnejše pogoje za razvoj in je zahtevala od Benečanov, da ji odstopijo Koper in koprski zaliv, na kar pa ti niso pristali. Zato se je Avstrija odločila za izgradnjo luke v Trstu, čeprav pod znatno težjimi pogoji in z večjimi stroški. Z izgradnjo luke v Trstu je bil Koper še bolj potisnjen v ozadje. Ko pa je Avstrija po Napoleonu dobila Koper, ni imela več interesa, da poleg tržaške zgradi še koprsko luko. V času, ko je bil Koper pod avstrijsko upravo, je bilo zgrajenih nekaj stanovanjskih hiš, toda pod italijansko upravo ni bilo skozi 25 let ničesar zgrajenega, čeprav so tudi Italijani razmišljali o graditvi koprške luke v času prenatrpanosti tržaškega pristanišča.

Glede na navedene zgodovinske vplive na razvoj Trsta in zapostavljanje Koprpa so bile tudi vse prometne arterije zgrajene v povezavi s Trstom, Koper z okolico pa je bil tretiran kot zaledje Trsta. S priključitvijo Trsta Italiji in Koprpa Jugoslaviji so bile z novo mejo presekane vse prometne arterije, tako da je danes Koper z okolico izoliran od svojega nacionalnega zaledja. Veče ga samo magistrala Koper-Ljubljana, ki še ni povsem dograjena.

Da bi se odpravilo stoletno zapostavljanje novo priključenih krajev, je potrebno v tej situaciji tem krajem pomagati in zlasti razviti koprsko luko odrediti tisto mesto, ki mu pripada, kar ne bo samo v korist gospodarstva Slovenije, marveč celotnemu gospodarstvu FLRJ.

Ekonomski strokovnjaki računajo, da se 10.000-tonski parnik, ki je pred drago svetovno vojno bil okoli 165 dni v lukah, 200 dni pa na plovi,

danes zadržuje v lukah 215 dni in le okoli 140 dni na morju. Podaljšanje časa, ki ga ladje prebijajo v lukah, je posledica večje hitrosti, ki jo do-

sežejo ladje po vojni; osnovni razlog za to pa je v prepočasnem odvijanju operacij v luki, zaradi česar se ne more obvladati za okrog 66% večji promet od predvojne. To zmanjšuje prevozni potencial celotne svetovne mornarice, tako da porast ladijskih kapacitet za preko 20% ne pride do izraza v ponudbi ladijske tonaže. V svetovnem merilu je kapaciteta proti potencialu prevoza svetovne tonaže rastla hitreje od svetovnega prekomorskega prometa vse do leta 1934. Operativni potencial manipulacije s tovari v lukah ni sel vzporedno z rastjo svetovnega pomorskega prometa. To je osnovni razlog, da je povprečno znatno podaljšan čas, ki ga prebijajo ladje v lukah. (Nadaljevanje prihodnjic)

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Gospodarstvo se nadalje ugodno razvija

Ko je govora o gospodarskih vprašanjih, je še vedno na prvem mestu razpravljanje o vprašanjih v zvezi s kmetijstvom. Kdor zasleduje dnevni tisk, lahko zasledi v njem številne razprave, izjave vodilnih predstavnikov ter tudi resolucije, ki govore o tem vprašanju kot o vprašanju največje važnosti za naš nadaljnji gospodarski razvoj. Tudi na tem mestu smo že govorili in poudarili temeljne razvojne smernice, ki so bile začrtane v resoluciji, sprejeti na zadnjem zasedanju Zvezne ljudske skupščine. Zato bi se danes dotaknili nekaterih drugih gospodarskih vprašanj, ki po važnosti ne zaostajajo za omenjenim in ki so bila tudi na dnevnem redu zlasti občnih zborov naših gospodarskih združenj.

V prvi vrsti bi omenili, kako se razvija naše gospodarstvo v celoti v prvih štirih mesecih letošnjega leta. Podatki o tem so zelo pozitivni. Industrijska proizvodnja se namreč razvija še nadalje zelo ugodno, kar vpliva seveda na to, da je trg zadostno založen z blagom. Posebno se je povečala proizvodnja blaga, ki je namenjena potrošnji in reprodukciji in to za 22% v primerjavi z lanskim letom v istem času. Tako na trgu ni prišlo do pomanjkanja blaga in s tem tudi ne do kakih posebnih zvišanj cen. Velik pomen ima v tej zvezi tudi povečan uvoz potrošnega blaga, ki je celo za 47% višji kot lani v istem času.

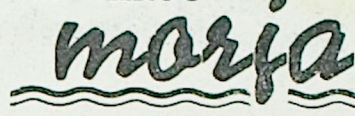
Prikazano stanje in nadaljnji uspešni razvoj odpira seveda novo vprašanje v zvezi z osebno potrošnjo prebivalstva. Pomen tega je zelo velik in v tem, da je treba vzporedno z večanjem proizvodnje potrošnega blaga ustvarjati pogoje za večjo kupno moč prebivalstva. Ko primerjamo zopet številke, lahko ugotovimo, da se je kupna moč dvignila in so se letos dohodki prebivalstva povečali za skoro 25% v primerjavi z lani v istem času. Seveda pa zvišanje ne gre izključno na povešanje njihovih prejemkov v zvezi z izboljšanjem produktivnosti dela, to je, da ne sloni izključno na

pozitivnih elementih. Del zvišanja dohodkov gre namreč na račun povečanja števila zaposlenih, dalje odkupnih cen, na račun povišanja dohodkov obrtnikov in podobno. Kot rečeno, pa navedeni vzroki zvišanja dohodkov niso mogli negativno vplivati na tržišče, saj so se cene industrijskega blaga povečale v letošnjih prvih štirih mesecih le za 1% v primerjavi z decembrom lani. Teže je s cenami kmetijskih proizvodov, ki kažejo precejšnjo nestalnost in se višajo, kar gre sicer deloma v breme običajnih sezonskih povišanj v tem letnem času, precej pa tudi v breme nekaterih negativnih pojavov, o katerih bi govorili kdaj kasneje. Omenili bi le, da so med takimi pojavi in vzroki nekateri objektivni narave, ki jih ni moči izolirati.

Iz podatkov dalje vidimo, da se je delno zvišala investicijska potrošnja, in to celo nad predvideno višino, ter proračunska potrošnja. Tendence v tej smeri bo treba zaustaviti, če nečemo, da bi imele negativne posledice na naš nadaljnji razvoj. Ugodno pa se kaže povišanje zaloga surovin in redno oskrbovanje proizvodnje s surovinami in reprodukcijskim materialom iz uvoza. Posebno pa je ugoden razvoj zunanje trgovine, v prvi vrsti izvoza, ki je že za skoro 30% višji kot lani. Seveda je še vedno velika razlika med izvozom in uvozom in je slednji mnogo višji. Vendar moramo ugotoviti, da v zunanji trgovini ni več tendenc, po katerih bi se razlika v tem pogledu večala v našo škodo, temveč nasprotno: gremo v smeri večanja izvoza in zmanjševanja uvoza.

Na letni skupščini Zveze trgovinskih zbornic Jugoslavije je državni sekretar za blagovni promet dr. M. Breclj poudaril, da so dane ugodne okoliščine za uresničenje programa stabilizacije trga in izboljšanja osebne potrošnje. V tej zvezi je tudi priprava novih predpisov, s katerimi naj bi se uredilo vprašanje prejemkov javnih in drugih službenec, o čemer bomo tudi še posebej govorili. -dt-

VSE OKROG

PREDOR POD ROKAVSKIM PRELIVOM

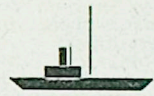
ki naj bi povezal Francijo z Anglijo, je že stara zamisel, ki pa so jo spet obnovili in se z njo kar resno ukvarjajo. Bil naj bi to predor v dveh nadstropjih. Zgornja polovica za promet s tovornimi avtomobili, spodnja za železnico. Dolg bi bil 48,750 km. Predor bi zračill ventilatorji. Stroški nad 150 milijard dinarjev. Ob stalni zaposlitvi 2000 delavcev bi po petih letih dnevno lahko drvelo pod Rokavskim prelivom 5000 avtomobilov in 22 vlakov.

AMERIKA SPET PREDNJAČI

Tam pa so načrt že uresničili. Zgradili so najmodernejši podvodni predor na svetu. Povezali so Manhattan, domovje njujorških nebotičnikov, z Brooklynom. Predor je dorečen, dolg 2,7 km, le za tovarna motorna vozila. S pečnicami obložene stene dajejo tudi indirektno razsvetljavo, ki ne slepi. Zrak premenjajo 42 krat na uro. Za varnost prometa v predoru skrbi sto petdeset nameščencev.

»ORJEN« se imenuje nova 10.000 tonska prekoceanska ladja tipa »Liberty«, ki jo je nabavilo kotorsko ladijsko podjetje »Jugoslovanska oceanska plovidba«. S to ladjo se je povečala flota tega podjetja na 7 prekoceanskih ladij. V kratkem pričakuje še eno ladjo istega tipa, ki so jo kupili v inozemstvu. M. G.

V reškem pristanišču popravljajo operativno obalo ob lukobranu, ki je bila med vojno porušena, takoj po vojni pa je zasilo obnovljena. Odobren pa je že investicijski program za rekonstrukcijo »Ljubljanske obale«, kar bo veljalo za žerjavi in skladišči vred nekaj nad 900 milijonov dinarjev. M. G.

PLOVBA NAŠIH LADIJ

P/l »BIHAČ« plove v ZDA, kamor bo predvidoma prispel 8. junija.

P/l »DUBROVNIK« je 21. maja odplul iz Reke v Zdanov, kamor je prispel 29. maja in naklada bombaž za jadranska pristanišča.

M/l »GORENJSKA« je 22. maja odplula iz pristanišča Ploče v Rangoon, kamor bo prispela predvidoma 19. junija.

P/l »GORICA« je 27. maja odplula iz Zdanova, kjer je naložila tovor za Jugoslavijo.

P/l »KORNAT« je 27. maja priplul iz Emdena v Narvik, kjer nalaga tovor za Rotterdam.

P/l »LJUBLJANA« je danes, 31. maja priplula v Porto Marghera.

M/l »MARTIN KRPA« je 24. maja prispel na Reko, kjer je naložil tovor in odplul za Rdeče morje 27. maja.

P/l »NERETVA« je danes, 31. maja, priplula iz Casablance v Billingham.

P/l »POHORJE« je 22. maja zapustila Rotterdam in plove v Porto Marghera, kamor bo prispela 5. junija.

P/l »ROG« je 27. maja odplula iz Shanghaja v Hong Kong, kamor prispe 2. junija.

P/l »ZELENGORA« je 16. maja priplula na Reko, kjer razklada tovor, nato pa odpluje v Porto Marghera, kjer bo naložila blago za Kitajsko.

ČE BI LE MOGLI

Po podatkih tržaškega štirnajst dnevnika »Gospodarstvo« je bilo pripeljanega v letu 1955 657.715 ton blaga v Trst po cesti Avstrija — Maribor — Ljubljana — Trst, ali 37,1% več kot v letu 1954. Za lansko leto podatki o prevozu po tej glavni cesti skozi Slovenijo še niso znani. Opažen pa je bil občuten porast prevoza avstrijskega lesa z avtolaki. Pri tako velikem prometu se nehoti vsiljuje vprašanje, ali se ne bi dalo del tega lesa odvesti po novi cesti v Koper in tu naložiti na ladje vsaj oni del lesa, ki gre za levantska pristanišča. Izvedeli smo, da koprskemu podjetju »Intereuropi« ponuja neka avstrijska firma izvoz 50.000 kubičnih metrov lesa letno preko Koprpa, vendar bo »Intereuropa« lahko to ponudbo sprejela šele, ko bo zgrajena v Kopru operativna obala za pristajanje nekoliko večjih ladij.

Kako upravljamo

O PEREČEM VPRAŠANJU STANOVANJSKE IZGRADNJE NA NAŠI OBALI

Sredstva so - zakaj ne zidamo

Huda stanovanjska stiska, pomanjkanje kadrov predvsem s tem v zvezi in še vse druge nevšečnosti, ki ovirajo nadaljnji možni razvoj našega podjetja, nato podoben položaj mnogih naših gospodarskih organizacij ter nasprotujoče si govornice okrog vprašanja stanovanjske graditve na obalnem področju našega okraja — vse to nas je nagnalo, da smo se za ta problem nekoliko poglobljeje pozanimali. Ne moremo trditi, da smo odkrili vse vzroke, ki danes še ovirajo intenzivnejšo stanovanjsko graditev, vendar pa bomo na nekaj konkretnih primerih skušali pojasniti, kje in kakšna so polena, ki jih morajo preskakovati podjetja, ko so se odločila za gradnjo stanovanj za svoje delavce.

Naš delavski svet (to je Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v letošnjem letu, v lanskem pa ločeno založba LIPA in CZP Slovenski Jadran) je ponovno razpravljalo o gradnji stanovanj v lastni režiji, ker je samo v tem videl rešitev perečega kadrovskega problema. Stopili smo v stik s pristojnimi organi pri Oblo Koper, ki so nam sprva obljubili lokacijo za stanovanjsko gradnjo v Semedeli, pozneje pa to preklicali in nas vključili med koristnike izgradnje na Belvederu v Kopru, ker baje letos vse druge gradnje odpadejo. S tem pa so odpadli tudi vsi optimistični načrti o združni gradnji, ki si jih je zadal novoustanovljeni Zavod za stanovanjsko izgradnjo in nadzorno službo v Kopru. Z našim podjetjem vred tudi drugi interesi, ki so že letos januarja razpolagali s investicijskimi sredstvi po novi bilanci lanskega leta, še ne morejo računati na to, da bi prišla do stanovanj že letos. Izgradnja stanovanjskega naselja na Belvederu namreč še kar stoji. In ob sredstvih, ki so na razpolago, zamujamo letos najlepši čas za gradnjo. Zakaj?

Pozanimali smo se za nekaj mnenj. Osnovne ugotovitve grede vse v to smer, da gre za neekspeditivnost občinskih urbanistov (Koper ga ima v Ljubljani!), hkrati pa gre tudi za nujno potrebo po okrepitevi Projektivnega biroja v Kopru.

Ugotavljamo, da se okrajni urbanistični svet razmeroma redno sestaja, vendar pa se pogosto dogaja, da ne rešuje predloženih mu stvari dokončno, oziroma rešitev vlog za dodelitev lokacij večkrat odlaga samo zato, ker niso po občinskih urbanistih prejel zadostno obdelane. Občinski urbanisti in Projektivni biro prav tako neekspeditivno izvršujejo načelna priporočila in naloge okrajnega urbanističnega sveta. To vse nas navedlo na naslednji nujen nasvet: da bodo v bodoče odstranjene te ovire, je treba Projektivni biro v Kopru okrepitevno opravičiti vse poverjene namaloge, po drugi strani pa naj si občine usposobijo svojo urbanistično službo (tako, da bodo kos hitro in točno izvrševati naloge okrajnega sveta za urbanizem).

Razen tega pa je težava tudi v tem, da se naši investitorji omejujejo na preozek krog ljubljanskih projektantov, ki so z delom preobloženi. Kljub temu, da nosi koprski projektivni biro tri četrtine vsega dela okrog načrtov, pa prva četrtina prepočasno prihaja iz dela v Ljubljani. Do zdaj so izdelani načrti samo za dva od skupaj sedmih stanovanjskih blokov na Belvederu, pravkar pa naj bi v Ljubljani bila gotova še dva načrta, oziroma prvi četrtini še za dva bloka. Z gradnjo bi morali začeti takoj prve dni junija, ker bi predvidoma kljub vsem zamudam celotno naselje sedmih stanovanjskih blokov na Belvederu moralo biti gotovo in vseljeno do srede prihodnjega leta. Skupaj bo v sedmih blokih 116 stanovanj in 100 garsonier.

Z dogotovitvijo načrtov in izliciranjem gradbenj na Belvederu verjetno še ne bodo rešene ali odstranjene vse ovire. Treba je namreč prejeti podreti že na pol porušeni in demolirani nekdanji samostan. To ne bi bila posebna težava, če ne bi bilo treba pred tem še preseliti od tam v druga stanovanja okrog devet družin. Upajmo in verjemimo izjavam pristojnih občinskih funkcionarjev, ki pravijo, da bo to pravčasno izpeljano! Nikče pa nam ne more zameriti, če nekoliko skeptično gledamo na stvar, saj nas na to sili splošna koprška praksa in bridke izkušnje, ki smo jih prav mi že imeli s Sv. Klara in vsem drugim okrog naše tiskarne. Vsekakor se nagibamo prepričanju, da Belvedera ne bo mogoče zgraditi, če ne bomo prej sezidali 9 stanovanj za preselitev omenjenih devetih družin iz samostana.

Za zdaj je v Kopru odobrena samo gradnja na Belvederu in pa gradnja stanovanjskega petorčka za bolnišnico v Ankaranu, razen še nekaj manjših adaptacij. Ta teden je Kreditni sklad za gradnjo stanovanj v Kopru razpravljal o prošnjah za dodelitev kreditov posameznim interesentom, ki so prijavili udeležbo na gradnji Belvedera. Pri tem se je izkazalo, da ali podjetja nimajo denarja, ali pa kažejo kljub pomanjkanju stanovanj premalo zanimanja za rešitev tega problema z udeležbo lastnih sredstev. Največji interesent je bila tovarna motornih koles TOMOS: 100

garsonier in 41 stanovanj. Pri tem bi bila sama udeležba s 100 milijoni dinarjev, ki bi jih vplačevala sukcesivno — letos 10 milijonov in nato še več, kar bo urejeno s posebno pogodbo. Seveda se pri tem postavlja vprašanje, če je pametno, da bodo delavci TOMOSA stanovali tako daleč od tovarne, posebej še, ker je jasno, da bo treba prav tako še nadaljevati s stanovanjsko izgradnjo v Semedeli.

Drugi največji interesent — za 58 stanovanj — na Belvederu je okrajni ljudski odbor Koper, manjši pa so naše podjetje, Mercedes, Geodetski zavod, Zadrudni servis, najavila pa sta svojo udeležbo še občinski ljudski odbor Koper in podjetje Vino Koper. Neposredno bodo s lastnimi sredstvi udeleženi pri gradnji še koprski denarni zavodi Komunalna banka, Narodna banka in Zadrudna hranilnica.

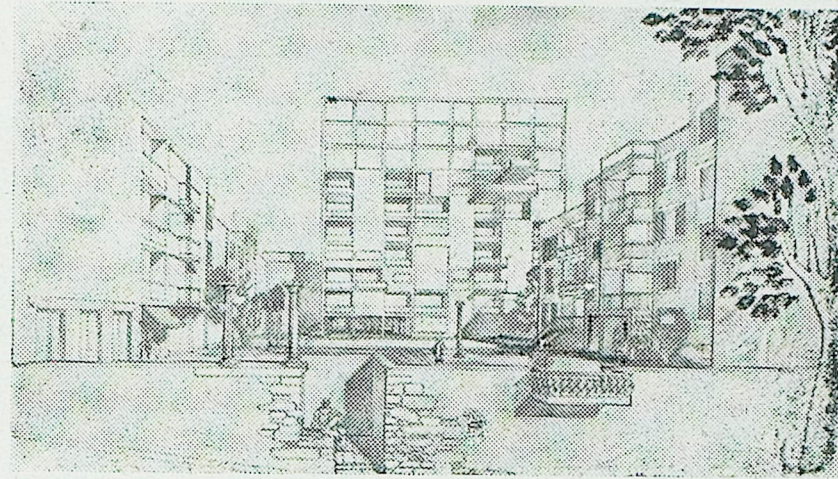
Tako je približno stanje okrog stanovanjskega naselja na Belvederu v Kopru. Lep čas je že zamujen in bo treba zelo pohiteti. Vsaka nadaljnja ovira bi bila zdaj že velika gospodarska škoda, zlasti če bi se gradnja raztegnila čez še itak podaljšani rok, ker bi s tem vsa zainteresirana podjetja zašla v velike kadrovske in s tem še hujše proizvodne težave.

Da bi za prihodnje leto Zavod za stanovanjsko izgradnjo lahko pravočasno zagotovil izvajanje svojega gradbenega programa, je naslovil na okrajni urbanistični svet zahtevo, da naj ta do 30. junija letos določi lokacije oz. zazidalne površine v Kopru in okolici za gradbeno dejavnost v prihodnjem letu in sicer za Koper 400 stanovanj, za Izolo 200 in za Piran 200 novih stanovanj. V kolikor urbanisti tega ne bi napravili, upravni odbor zavoda odklanja vsako odgovornost za zastoj stanovanjske izgradnje, ki je najbolj pereč gospodarski in politični problem našega področja. To je edina zdrava pot, če nečemo še prihodnje leto priti v zastoj pri naši stanovanjski izgradnji. Urbanistom, predvsem gre tu za občinske urbaniste, te zahteve po pravočasni določitvi omenjenih zazidalnih površin ne bo težko izpolniti, saj so končno osnovna načelna vprašanja rešena. Če bo torej Zavod za stanovanjsko izgradnjo letos imel takšne pogoje, da pravočasno pripravi gradbene načrte za stanovanjsko izgradnjo v našem obalnem pasu, tako, da bo v samem pričetku prihodnjega leta dejansko lahko brez zavlačevanja tudi že začel graditi, bomo končno vsaj v letu 1958 ušli takšnem tempu v stanovanjski izgradnji, ki bi nam končno dajal upanje na izdatnejše omiljevanje stanovanjske izgradnje.

Lahko bi navedli še nekaj drastičnih primerov težav, s katerimi se morajo spoprijemati podjetja, ki v skrbni za napredek skušajo sama graditi stanovanja. Menda je med najbolj značilnimi primeri oni izolskega pod-

jetja Riba, ki so mu dali in odpovedali, pa znova dali in odpovedali lokacijo za stanovanjski blok, da so mu skoraj propadli dragi načrti. Pri tem je podjetje Riba izgubilo ogromno dragocenega časa in je bilo celo prisiljeno zateči se po pomoč do najvišjih republiških organov.

Vsekakor nas omenjene izkušnje silijo na nadaljnjo temeljito analizo stanja in na ustrezne ukrepe, da bo to kritično vprašanje zadovoljivo rešeno, saj bomo še veliko gradili, ker prebivalstvo našega obalnega področja vzporedno z gospodarskim razvojem nenehno raste. ss/rb

Takšen bi moral biti Belveder v Kopru sredi prihodnjega leta

DRUŽBENI NAČRT IN PRORAČUN V ILIRSKI BISTRICI SPREJETA

Čedalje večji družbeni proizvod

Iz letošnjih večjih amortizacijskih skladov bodo nekatera podjetja obnovila zastarelo strojno opremo in dvignila proizvodnjo — Obrtna proizvodnja bo v primerjavi z lansko narasla za 46% — V kmetijstvu je zlasti očiten napredek živinoreje

Občinski ljudski odbor je v torek na svojem zasedanju, ki ga je vodil predsednik občine tov. Anton Guštinčič, razpravljal o letošnjem družbenem načrtu in proračunu občine Ilirska Bistrica ter ju z neznatnimi dopolnili v celoti sprejel. Zasedanju sta prisostvovala tudi podpredsednik koprškega okraja tov. Franc Klobučar in okrajni sekretar SZDL tov. Ivan Mavsar, ki sta tudi posegla v razpravo o družbenem načrtu, poudarjajoč nekatere najbolj značilne okolnosti v gospodarjenju in izpolnjevanju letošnjega družbenega načrta.

Čeprav bo industrijska proizvodnja zaradi nekaterih neogibnih okolnosti neznatno manjša od lanske, se bo letošnji celotni družbeni proizvod v občini še nadalje povečal. V primerjavi z letom 1955 bo porasel za 1.3% in je predviden na 1 milijardo 294 milijonov 655.000 din. Na posameznega občana odpade 93.500 din družbenega proizvoda. Industrijska proizvodnja bo v celotnem družbenem proizvodu udeležena za 41.1%, kmetijstvo s 26.8%. Splošno pa računajo, da bodo v občini s povečano proizvodnostjo (storilnostjo) dosegli večji družbeni proizvod, kakor ga predvideva družbeni načrt.

Letošnji povečani amortizacij-

ski skladi bodo prav ugodno vplivali zlasti v tistih podjetjih, ki imajo zastarele in že iztrošene strojne naprave in opremo. Trenutno bo sicer zaradi rekonstrukcij in zamenjave zastarelih naprav nekoliko trpela proizvodnja, ki pa se bo potlej tem izdatnejše dvignila in še bolj okrepla narodni dohodek. Tako bo zaradi rekonstrukcije v tovarni »Lesonit«, ki je najmočnejši industrijski obrat v občini, izpadla malone ves sicer lepo obetajoči pridelek sadja. Povzročena škoda znaša po prvi cenitvi okoli 33 milijonov, kar pomeni 9% celotnega družbenega plana proizvoda. Med kmetijskimi panogami je vsekakor najvidnejši napredek živinoreje, pri čemer so odločilno vplivale boljše proizvodnja krme, agronomska in veterinarska služba in izdatnejši odkup živinorejskih proizvodov, med njimi zlasti mleka. Umetno osemenjevanje pa je seveda lepo prispelo k selekciji plemenske živine. Med panoge, ki v občini izdatneje ustvarjajo narodni dohodek, šteje tudi gozdarstvo. Letošnja sečnja bo, kakor kaže, za 16% manjša kot lanska, tako da bo sečnja še bolj prilagojena letnemu prirastku lesa. Pač pa bodo dela za nego in gojitev gozdov narasla skoraj za desetino. Med drugim bodo letos pogozdili 65 ha kraških goličav.

NA NOVI POTI

»TOS«, tovarna optičnih in steklopihaških izdelkov iz Ljubljane, je prevzela tudi obrat v Hrpe-ljah. Znanе so težave, ki jih je imel ta obrat pred časom zaradi nepravilnosti v gospodarjenju, ko delovni kolektiv marsikdaj ni vedel, pri čem je.

Že predvolilni sestanki v organe delavskega samoupravljanja so pokazali živahno zanimanje delavcev za družbeno upravljanje in za strokovno ter ideološko-politično vzgojo. Organizacija Zveze komunistov je storila vse, da bi v tem obratu zaposleni delavci povečali delovno storilnost in stremeli za izboljšanjem kakovosti izdelkov.

V podjetju je prišla močno do izraza težnja po strokovni izobrazbi. Zato so priredili tečaj za priznanje strokovne usposobljenosti delavcev steklopihačev. Pomembnost tega tečaja se najbolje kaže v dejstvu, da doslej noben delavec ni imel kvalifikacije, potrebne za izvrševanje svojega poklica. Razen tega pa je tudi strokovna usposobljenost delovnega kolektiva omogočila izboljšanje proizvodnje, kar je brez dvoma velikega pomena za ta obrat ljubljanske tovarne.

Jo-Me

Pismo uredništvu

Tovariš urednik, rad bi Vam povedal, da redno prebiram Slovenski Jadran in da posebno pozorno zasledujem rubriko »Kako upravljamo«. V glavnem sem zadovoljen z vsebino člankov, ki jih objavljate, moti me le dejstvo, da jih piše ovek krog sodelavcev in imajo zato članki skoraj »direktivni« značaj. Zato menim, da bi bilo zelo koristno, da bi razširili ta krog s člani delavskih svetov, ljudskih odborov, zborov proizvajalcev itd.

Seveda se zavedam, da je večsiti te ljudi težko pripraviti do pisanja, zato bi morda kazalo uvesti na tej strani poseben kotiček, v katerem bi objavljali vprašanja in odgovore. Vpraševali bi bralci, odgovarjali pa tovariši na odgovornih in pristojnih mestih.

Druga stvar, ki me moti na tej vaši strani, je rubrika »Bilo bi prav...«. Tam beremo razne kritike in pomanjkljivosti, nikoli pa ne izvemo, ali so bile omenjene slabosti popravljene oz. ali je bila kritika upravičena. Zakaj ne bi postavili vprašanja tako, da bi izabili odgovor odgovornega tovariša pri podjetju, ustanovi ali občini, da bi čutil dolžnost, da odgovori, ali je stvar pravilna ali ne, ali je urejena itd.

In da ne boste rekli, da dajem samo nasvete, bom kar danes sam zastavil nekaj vprašanj, na katera bi želel odgovor:

V zadnji številki Slovenskega Jadrana je Barba Vane omenil vprašanje otroškega igrišča pri

ribarnici. Moram priznati, da mi to vprašanje že dolgo roji po glavi in da me v Ljubljani in kje drugje kar zaboli ob pogledu na lepo urejena otroška igrišča in ob misli, da nimamo v Kopru niti najmanjšega razumevanja za naše otroke. Želel bi, da bi mi predsednik Društva prijateljev mladine v Kopru odgovoril, kako nameravajo rešiti to pereče vprašanje.

Na drugo vprašanje bi rad, da bi mi odgovoril upravnik koprškega mestnega komunalnega podjetja, in sicer, kako bo letos z letnim kopališčem. Ne samo, da ni nikoli urejeno že pred sezono, ampak tam tudi že vsa leta pogrešamo majhen bazen, kjer bi se lahko kopali brez nevarnosti naši otroci. Ali so letos mislili na to?

Gotovo ste že opazili, da na avtobusni postaji v Kopru ni javne ure in da so zato odhodi avtobusov prepuščeni več ali manj točni uri sprevoznikov oz. šoferjev. Kaj meni predsednik turističnega društva v Kopru o tem, kdo bi moral postaviti tako uro — Slavnik, občina, Adria ali kdo drugi?

Mario Abram

Opomba uredništva: Zdi se nam, da je tovariš Abram zadel žebelj na glavo in želeli je le, da bi bilo takih sodelavcev še več. Kar zadeva odgovore na postavljena vprašanja, pa prosimo prizadete, naj jih po možnosti sami dostavijo uredništvu v objavo.

OB PRVI REVII PESMI IN GLASBE V KOPRU

Nova oblika je prebila led

Bila je zelo posrečena misel in rodila je nepričakovan uspeh celo za tistega, ki je upal na lepe rezultate. Gre za našo prvo revijo pesmi in glasbe, ki je bila v soboto, 25. maja, na deskah koprškega gledališča. Lahko bi jo tudi imenovali revijo neznanih talentov, podobno oddaji Radia Ljubljane. Inicijator te prireditve je bil okrajni Svet Zveze Svobod in prosvetnih društev ali bolje rečeno njegov predsednik Ivan Mavsar.

Ko piše človek takole dolžnostno poročilo, se mu zbudijo najrazličnejše misli: najprej se spomni rahle skepse, potem se zave pripravljenosti na obzirnost pri poročanju. Kajti bodimo stvarni: o našem kulturnoprosvetnem življenju je slišati tako malo, sem pa tja je kaka prireditev, kakor prijazna zelenica v neobljudeni puščavi. In če se zgodi, da imamo proslavo ali praznik, spravimo na hitro skupaj nekaj ljudi, ki kaj zapoje ali zaigrajo. In čudno, da je to laže doseči v majhnih krajih kakor v večjih središčih. O kvaliteti pa navadno molčimo, kajti ljudem, ki so vložili toliko truda, ne gre jemati poguma. Razen teh osamljenih primerov pa ne ostane za novinarsko poročanje drugega, kot registracija raznih občnih zbiorov, ko je veliko obljub in načrtov, pozneje pa kaj malo resnične dejavnosti.

In vendar o ljudski prosveti govorimo in pišemo, ker se pač dobro zavedamo, da je nujni sestavni del naše socialistične izgradnje. Pri tem je slišati glasove, da se je čitalniška doba pevskega zborov in dramskih druščin že preživela in da za ljudi ni več privlačna. Tudi na tem je nekaj resnice. Res je namreč, da naša društva nimajo več tistega nacionalnega obeležja in borbenosti, ki jo je nekoč rodila tujčeva raznarodovalna politika, res pa je tudi, da danes to ni več potrebno. Naš današnji človek ne potrebuje navdušenosti, ki bi ga iztrgala iz nacionalne mlačnosti, pač pa potrebuje polno izpolnitev skoppe odmerjenega prostega časa, ko kleše svojo duhovno podobo, spoznava družbeno problematiko in etiko. Seveda si želi

tudi zabave in priložnosti za izživiljanje svojih duhovnih potreb.

Te misli je vzbudila koprška prireditev — revija pesmi in glasbe, v polni dvorani veselih in pričakujočih obrazov, ob bleščeči luči reflektorjev in spoštovanje vzbujajočih tehničnih napravah za radijski prenos. Lahko bi vam naštel imena vseh nastopajočih, toda ne bodo povedala toliko, kot če zapišem takole: bili so delavci, dijaki, obrtniki — člani naših Svobod in prosvetnih društev; prišli so iz Pirana, Postojne, Ilirske Bistrice, Pivke, Izole in seveda Kopra, peli so, recitali in igrali. V dvorani pa smo navdušeno ploskali ne samo iz vljudnosti in obzirnosti, da bi jih opogumili za nadaljnje delo, ampak zato, ker so nas resnično presenetili in navdušili. In kaj smo slišali? Vokalne in instrumentalne soliste, pevski kvartet, tercet pa duet in še zabavni trio ter recitatorje. V pičlih dveh urah so nam pokazali ti prizadevni mladi ljudje drobne kamence iz velike zakladnice stvaritev človeškega duha: klavirske in violinske skladbe, samospelve

in arije iz oper, lirčne pesmi in dramske monologe, pa tako priljubljene in lepe narodne pesmi.

Je to vse, boste vprašali tisti, ki revije niste videli. Ne, to je veliko več. Ta prireditev ne pomeni samo preloma z dosedanjim mrtvilom, ampak je dokaz, da imamo na področju našega kulturnoprosvetnega življenja več kot samo občne zbornice društev, da imamo ljudi, ki delajo in so talentirani. In zelo važno je dejstvo, da so ti nastopajoči bili večinoma sami mladi ljudje in ne samo člani kulturnoprosvetnih organizacij, ampak v veliki večini tudi gojenci glasbenih šol. To nam dokazuje, da se sodobni človek, tako izvajalec kot poslušalec, ne zadovoljuje več z amatersko čitalniško ravnanjem, ampak hoče višje dosežke umetniške tvornosti. To pove veliko: obeta nam, da bomo ob primerni podpori kmalu ujeli korak s časom, ko ne bo mogoče več govoriti o kulturni zaostalosti; to pravi o pravilni kulturni politiki, ki omogoča delovnemu človeku gojenje njegovega talenta in nagnjenja; obenem pa narekuje našim pro-

Za spomin na prvo revijo pesmi in glasbe je podaril predsednik okrajnega Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev Ivan Mavsar vsem nastopajočim lepo knjigo in jim obenem iskreno čestital za doseženi uspeh. Občinstvo je izrazilo svoje soglasje z navdušenim ploskanjem

PIREDITVE V »TEDNU MLADOSTI« V PIRANU

Razstava pionirskih krožkov

Dne 26. maja so v Piranu odprli razstavo pionirskih krožkov. Razstavljali so risbe, ročna dela in foto-izdelke.

Risarski krožek je vodila slikarica Elizabeta Komanova. Obiskovalo ga je redno 20 otrok iz osnovne šole in nižje gimnazije. Izdelali so 300 risb. Razstava je lepo urejena. Risarski del obsega štiri skupine risb, ki niso postavljene po šolah, razredih ali starosti, marveč po značaju motivov.

Pod parolo »In večna je naša beseda« so se mali risarji spomnili našega delavca in partizanov. Ilustrirali so razne manifestacije, med temi 1. maj. V drugi skupini, nad katero je župančičev verz »Tebi, o morje, sem odkril se jaz«, so risbe z morskimi motivi in posnetki domačega mesta. Razveseljuje dejstvo, da otrok ne gre neopaženo mimo lepote našega morja. Opaziti je variacije barv ob raznih dnevnih časih, tako podnevi, ob sončnem zahodu in ponoči. Pri srcu so otrokom ladje, čolni, parniki, pomoli, mornarji in ribiči.

Tretja skupina prikazuje risbe iz otrokovega intimnega življenja. To je delo doma, cvetice, živali, avtomobili in motivi iz pravljic. Zanimiva je četrta skupina — dela naših najmlajših in najstarejših. Prva prikazuje osnovne risarske vaje, okraske, spominsko risanje in početke ilustracije. Zelo lepe pa so študije

glav, kar je delo najstarejših obiskovalcev krožka. Delali so po predlogah, ki jih je dalo na razpolago ravnateljstvo piranskega muzeja.

Risbe so izdelane v raznih tehnikah: svinčnik, tuš, pero, klinček, paste in akvarele. Dva učenca sta pričela slikati z oljem. Tu je pokazal svojo nadarjenost dijak Janez Milkovič, ki je letos dovršil IV. gimnazijo in se je vpisal v Šolo za umetno obrt. Za originalnost svojih del pa bosta deležna posebne nagrade dijaki I. italijanske gimnazije Apollonio Tician in učenec III. razreda osnovne šole Maraspin Ivo.

V drugem oddelku so razstavljena ročna dela. Ta krožek je vodila Pavla Mihalič. Obiskovalo ga je 22 učenek osnovne šole. Učile so se vezanja, več vrst vbov in šivanje. Izdelki so lepi in praktični.

Tretji oddelk, ki ga je vodil prof. Milan Zadnek, ima krasno tehniko in fotoamaterske izdelke. Tudi ta krožek so dijaki radi posejali. Za slikanje so izbrali lepe motive našega mesta, obale in morja ter skupinske posnetke. Cilj obeh krožkov je bil zbuhati in razvijati okus in smisel za lepoto ter praktično uporabo znanja.

Vodje krožkov so vložili v svoje delo veliko truda in pošteno vrednoti ter zaslužijo vse priznanje in pohvalo.

Ludovika Kalan

Ciril Zlobec:

POBEGLO OTROŠTVO

NOVA PESNIŠKA ZBIRKA PRI LIPI

Pri založbi Lipa je ravno izšla pesniška zbirka »Pobeglo otroštvo«, žetev mladega in v javnosti poznane pesnika Cirila Zlobca. Kot večina zbirk moderne poezije je tudi ta razdeljena v več samostojnih in po vsebini zaključenih ciklov: Igra srca, Smehljaj se brez smeha, Pod brljavo svetilko upanja, Od jutra do jutra. Cikli imajo še uvodno in zaključno pesem, njihova vsebina pa nas popelje od drobnih ljubezenskih doživetij preko trenutka, ko se je pesnik znašel sam, brez brezskrbne otroške vedrine, pa do časa, ko začne z rahlim nezaupanjem gledati na svojo bodočnost. Pot od brezskrbnih otroških let do trčanja ob trdo resničnost vsakdanjega življenja, pot, ki je bila že tolikokrat opisana in opevana, da bi mislili, da se nič novega ne da povedati o njej, saj je eden stalno ponavljajočih se motivov moderne pesništva.

Taka nekako je zunanja podoba te zbirke. Pod tem skeletom pa se skriva živo pesnikovo srce, ki ga je treba ob predanem branju — stvar, ki je na tehnično mislečemu človeku današnjih dni nekam tuja, kot mu je tuja poezija sploh — šele odkriti, tako rekoč doživeti. Ob prebiranju in ponovnem listanju so se polagoma izkristalizirale tri značilnosti Zlobčeve pesni: preprostost, intelektualistična dodelanost ter slikovita prispodoba. Nikakor niso to take značilnosti, ki bi nam kar na prvi mah odstrle najglobljo potezo pesnikove notranjosti, a preko njih in pa z razmislekom, kaj se za njimi skriva, bo pot v pesnikovo notranjost, če že ne široka asfaltirana cesta, pa vsaj markirana pešpot.

Z besedo preprostost ni mišljena tista lastnost lirskih pesmi, ki omogoči, da umetne pesmi ponarodijo. Ne, tu gre za preprostost čustev in misli, za širino in globino teh misli in čustev. Dejstvo je namreč, da vprašanja in doživetja, ki jih pesmi obravnavajo, niso prezahtevna, ne preveč individualizirana, ampak ostajajo v mejah splošnosti ter se sučejo bolj na površini kot v globini. Ni pesmi, ki bi bila zaradi globokega pomena vsake besede in zaradi jedrnatosti vsebine nerazumljiva ali težko umljiva. Če že je kaj nejasnega, je to posledica kakšnega nenavadnega stilizma ali iskane- ga besednega obrata.

Izraz intelektualistična dodelanost najbrž ni prav posrečen, ker je ta beseda zaradi prepogostega uporabljanja dobila že nekam slab prilastek, še več pa nejasnosti. Intelektualizem je pojav, ki spremlja današnji tehnizirani čas tako vztrajno, kot pubertetnik vztrajno sega po alkoholu, cigaretah in kletvici, da bi bil bolj

»moški videti«. Gre za pojav, ko človek z vzvišenostjo in logiko zavrača vse, kar je čustvenega in se najrajši zaviha v ironijo ter ne dopušča, da bi ga elementarna čustva zanesla. To sicer, tako kakor je povedano, ne drži za vse Zlobčeve pesmi, je pa pri večini najti značilnost, da je pesnik pri njih bolj z razumom prizadet kot s čustvi. Sveta ne dojemajo skozi filter čustveno razgibanega in dojemljivega srca, ampak skozi hladno presojo svojega razuma. Zato v pesmih ni najti pretirane izjave, nobene nepremišljene trditve, niti ne dosti takih pesmi, ki ne bi bile zgrajene na osnovi golega razumskega prenašanja prispodob iz realnega sveta v človekovo notranjost (Ranjena ljubezen, Ljubezenska).

Kot tretja značilnost je v teh pesmih slikovita prispodoba. Najkdo ne misli, da hočemo koga povzdigovati ne da bi to zaslužil, ali Zlobčeva prispodoba in izbrana beseda (vsaka ne, marsikatera pa) neubranljivo spominjata na Zupanciča. Metaforika, slikovite prispodobe, izbrano in ubrano izrazje — vse to pravi, da je avtor dober gospodar jezika (primerjaj — Jutro, Opoldne, Poznojesenski dan). Na nekaterih mestih je slikovitost naravnost osvajajoča.

Iz teh treh bežnih opazk je že mogoče nekaj reči o tem, kakšna je pesnikova notranjost, njegova duševna fizionomija, daš bodo to komaj rahli obrisi resničnosti. Zlobec ni človek, ki z največjim nožem reže po sebi in po pojavih družbenega življenja, da bi dajal o sebi in drugih neizprosne racune. Omejuje se bolj na drobne probleme, ne išče takih, kjer je treba brezpogojno odgovorjati z da ali ne in postaviti dokončen obračun s svetom. S premišljenostjo in zadržanostjo neprizadetostjo presoja svet, gleda ga več ali manj skozi sito svojega razuma, ki ne dopušča čustvom do nediscipliniranih izlivov. Ker ne išče po temčnih globinah, ampak dojemajo bolj slikovito zunanost, je tem več pozornosti posvetil temu, da je jezik bujen in vabljiv ter lahкотen, primeren preprosti snovi, ki jo pesmi obravnavajo. Iz vsega tega sledi, da gre pesniku več za uglajenost, slikovitost in barvitost kot pa za poglobljeno raziskovanje človeške notranjosti. In ravno ta uglajenost, ki se izraža v lahкотno tekočem jeziku, razgibani in vabljivi metaforiki, je najbolj vabljiva lastnost Zlobčevih pesmi v tej zbirki.

Jože Hočevar

Člani šolskih svetov in drugih organov družbenega upravljanja, berite in naročajte »Slovenski Jadran«

„Veseli dan“ v Izoli

Pretekli petek, na večer pred rojstnim dnem predsednika Tita, je slavila »Svoboda« v Izoli uspeh: otvoritev prenovljene gledališke dvorane in nastop domače dramske skupine s komedijo Antona Tomaža Linhart »Veseli dan ali Matiček se ženit«.

Misel, naj bi Izola dobila primerno gledališko dvorano, je stara že nekaj let, vendar se v preteklosti za to ni nihče resno zavzel. Zivahnejša razpravljanja o tej potrebi so bila na odločujočih mestih šele zadnja leta, odločilen pa je bil sklep požarnovarnostne službe, ki je lani poleti zaradi pomanjkljive ureditve prepovedala v bivši dvorani.

Pred koncem januarja, še pred zagotovitvijo denarnih sredstev, se je podjetje »Obnova« lotilo dela. Vsi od direktorja do zadnjega delavca so izpričali, da jim je pri srcu razvoj DPD »Svobode«, saj so v sorazmerno kratkem času z delovno vneto, brez nadurnega plačila, z uporabo starega

gradiva in z minimalnimi stroški prenovili dvorano izredno okusno in kvaliteto.

Če je kdo še pred kratkim »ugotavljal«, da današnji človek ni več za gledališče, je bil zaradi živahnega vzdušja in sproščenih aplavzov v petek zvečer v Izoli gotovo presenečen. Izredno temperamentna igra je že takoj v začetku ustvarila kontakt z gledalci in si zagotovila glasna priznanja.

Posebnost za številne gledalce je bila govorica junakov iz Linhartovih časov, kmetiški jezik, za izražanje v graščinskih prostorih nekoliko okoren, toda vsi igralci so ga v glavnem dobro obvladali. Okusna je bila tudi scena, ki je skupno s pestrostjo nekdanjih oblačil uspela ustvariti za današnjega človeka že precej odmaknjen čas, ki se je od tedaj v marsičem spremenil.

Vsi igralci so v splošno uspešno opravili svojo nalogo, za kar gre pri-

znanje predvsem režiserju in scenografu Srečku Tiču, saj je gotovo, da je bilo pred nastopom treba premagati marsikatero težavo. Nastop, kakršen je bil v petek v Izoli, bi prav gotovo ne delal sramote tudi precej večjemu odru. Med igralci so prepričali predvsem Matiček (Stane Peterfel), ki je izredno dobro upodobil naravno bistrega, poštenega in razposajenega preprostega Slovence — nosilca ljudskih težnj, baron Natel (Miro Pavlica), njegova gospa Rozala (Vladka Kopicheva), predvsem pa Tonček, »en študent na vakancih« (Janez Marinšek), ki v nekaterih ljubezenskih scenah ni imel lahke naloge, in graščinski pisar Budalo (Franjo Sornik), ki je s posrečeno mimiko obraza, zlasti ust in oči, ustvaril prepričljivo in originalno podobo »graščinskega šribarja, ki nosi protokole kar v glavi...«. Pri tem nastavljanju bi mogli imenovati še kakšnega izmed igralcev, da ne rečemo: skoraj vse. Če upoštevamo še to, da so vadili, ko so v dvorani brneli svedri in razbijala kladiva, je treba dati priznanje vsem, brez izjeme.

—lk

NA OBISKU PRI ITALIJANSKIH PARTIZANIH V FERRARI

Bojno tovarištvo - STEBER MIRU

(Nadaljevanje in konec)

Prvi dan zasedanja, to je v soboto, 11. maja, se je zbralo k otvoritvi le okrog 120 udeležencev, kar pa je kljub temu precej, če upoštevamo, da je to bil delovni dan in so se zato vsi nič kaj lahko utrjali z dela in prišli na zborovanje. Zato pa jih je bilo naslednji dan, v nedeljo, blizu 500, kar je v opisanih razmerah precejšnje število.

Pred otvoritvijo smo se v soboto jutraj spoznali s predsednikom pokrajinske uprave ing. Carpeggianijem in ferrarskim županom, ljubezno profesorico Luiso Balboni, z nekaterimi poslanci in senatorji ter številnimi drugimi gosti. Slišali smo marsikaj novega.

Dopoldanski sobotni program zbora je obsegal pravzaprav samo pozdrave in otvoritveni govor, branje prispelih pism in brzojav in — solze, ki niso bile na programu. Bilo je izgovorjeno toliko lepih besed in tako pretresljivih, da so, kot pravimo, »prijemale človeka za srce«. Ze spočetka je bilo pretresljivo slišati, ko so v častno predsedstvo zborovanja imenovali vse padle pripadnike svoje divizije ter njihove matere, šele nato pa so izvolili delovno predsedstvo. Za predsedniško mizo so poklicali razen že zgoraj omenjena funkcionarja še predsednika pokrajinskega odbora A. N. P. I. Giuseppeja Gellija, predsednika pripravljalnega odbora Innocenteja Cozzolina, bivšega poveljnika garibaldinske divizije »Italia« Giuseppeja Marasa.

Bile so izrečene velike in lepe besede. Ing. Carpeggiani je dejal, da je zgodovina divizije svetlo poglavje v novejši zgodovini Italije, da bodo ta svetla poglavja pripomogla, da bo Italija šla naprej po poti demokracije, sožitja in prijateljstva z vsemi narodi. Posebno lepo pa je povedala prof. Balboni, ki je dejala, da so meščani ponosni, ker so pripadniki divizije »Italia« izbrali za svoje zborovanje prav Ferraro — partizansko, svobodoljubno in neodvisno, delavsko mesto. Poudarila je, naj bi zbor ne bil samo obujanje spominov na minule slavne dni, marveč naj bi bil živa priča in zgled mladim rodovom, kako se je treba boriti za svobodo, enakopravnost in mir med narodi — živ zgled, kako je treba graditi prijateljstvo in dobre sosedske odnose. Imenovala je bivše pripadnike divizije »pionirje prijateljstva med italijanskim in jugoslovanskim ljudstvom«. Skupno prelita kri je ustvarila močan in neporušljiv most bratstva in prijateljstva med bivšimi borci proti skupnemu sovražniku.

V tišino velike dvorane mestnega avditorija je nato zaplaval glas predsedujočega Cozzolina: »Zdaj pa ima besedo človek, mož, čigar ime pomeni za vse nas podživljanje vsega lepega in hudega, kar smo nekoč skupaj prestali, besede ima naš tovariš in prijatelj, naš »Stari«, Jugoslovane Anton Sturm.

Pozdravljen z viharim ploskanjem — kar videlo se mu je, kako je ginjen in kako ga grabi ihtivi jok za grlo in mu skoraj ne da do besede — je stopil za govorniški pult naš delegat Tone Sturm. Gladko mu je tekla italijanska beseda, vedno bolj trden mu je bil glas, ko je sporočal zborovalcem in preko njih vsemu italijanskemu ljudstvu pozdrave jugoslovanskih partizanov in vseh jugoslovanskih narodov. Poudaril je svetle pridobitve borbe proti skupnemu sovražniku.

Pri tem je prišla jasno do izraza naša plemenita humanost, internacionalni čut in bratstvo med vsemi ljudmi ne glede na raso, vero, barvo kože ali narodnost. Tolkli smo se le za človekovo osebno svobodo, za njegovo boljše življenje. Saj smo se doma tolkli proti lastnim ljudem, ki so pogazili svojo čast in se udingali fašističnemu okupatorju, ker so pač bili sluge nekega sistema, po drugi strani pa smo odprtega srca sprejemali v svojo sredo tujerodce — ljudi z drugo

govorico, pripadnike drugega naroda, ker so se z nami borili za isto stvar — za svobodo človeka, za nove, humane odnose v svetu. Na nas je zdaj, da te odnose razvijamo naprej in utrdimo prijateljstvo in mirno sožitje med našimi narodi, da se borimo za mir, ker je le v njem jamstvo boljšega življenja za vse ljudi.

Pred mikrofonom je stopil bivši poveljnik divizije Giuseppe Maras. Nevidna roka je ob tem

Rastko Bradaškja

sprožila vzmet in skozi zvočnike je po dvorani zadonela udarna himna divizije, kot so jo njeni borci neštokrat prepevali v najtežjih urah. Marsikomu so se orosile oči, ko so zborovalci drug za drugim poprijemali besedilo in melodijo ljubljene pesmi:

»Divizija 'Italia',
Divizija srca,
Borimo se za domovino,
Bojujemo za čast.

Daljna Italija,
Vedno si v srcu...«

Maras se je v imenu vseh zborovalcev zahvalil partizanski Ferrari, ki je sama imela med zadnjo vojno 500 žrtev med borci proti fašističnemu nasilju, za bratski sprejem in prisrčno gostoljubnost. Z enominutnim molkom so počastili padle soborce, nato pa je bivši komandant divizije izčrpno orisal slavno pot te partizanske enote, ki si je za svoje hlabro zadržanje priborila naslov »Udarna«. Posebej je prikladal v spomin veliko razočaranje, ki so ga po končani vojni doživeli doma, ko so po opravljeni nalogi morali odložiti orožje. Pozval je vse italijanske partizane, naj strnejo svoje vrste v boj za dosego priznanja in pravice, ki jim po pravici gredo. Skoraj vsi pripadniki imajo eno ali več tudi visokih jugoslovanskih vojaških odlikovanj, le v lastni domovini še niso dosegli pravega priznanja za svoj delež v borbi proti naci fašizmu.

Zborovanje so preko pism in telegramov, ki so jih še med samim zborovanjem prinašali poštarji v dvorano, pozdravili številni predstavniki italijanskega javnega življenja. Med prvimi so prebrali pozdrave in najboljše želje za uspeh zborovanja, ki jih je poslal jugoslovanski veleposlanik v Rimu dr. Darko Černež ob enem z opravičilom, ker se sam zaradi nujnih opravkov ni mogel udeležiti zbora. Prebrali so pozdrave naših konzularnih zastopnikov v Milanu in Trstu. Med vidnejšimi Italijani so zbor pozdravili nekateri aktivni generali (Cadorna, Infante, Atilio Venosta), polkovnik Venerardi, član Politbiroja CK KPI Luigi Longo, bivši minister Ferruccio Parri, poslanci Valdo Magnani, Viola. Colaianni, predstavniki

partizanskih organizacij in številni drugi. Prisrčno in ganljivo je bilo slišati zlasti skupinska pisma in telegrame. Tako je skupina 36 bivših pripadnikov te divizije poslala iz nekega mesta na Siciliji pismo, v katerem pravijo, da se zaradi velikih stroškov ne morejo udeležiti zbora, da pa mu želijo mnogo uspeha pri delu in zlasti utrditvi prijateljstva s hrabrimi in odkritimi jugoslovanskimi narodi...

Govoril je tudi predsednik Glavnega odbora A. N. P. I. iz Rima, odlikovanec z zlato medaljo, ki nekako ustreza našemu Redu narodnega heroja, poslanec Arrigo Boldrini. Potrdil je, da so pripadniki divizije »Italia«, ki so se borili v Jugoslaviji, v resnici pionirji prijateljstva, most med našima dvema državama. Pozval je vse italijanske partizane, naj združijo svoje sile v boj proti vladajoči reakciji. Žel je vihar aplavz, ko je predložil, naj bi bil v jeseni v Rimu velik zbor, kongres vseh italijanskih pripadnikov odporniškega gibanja med zadnjo vojno.

Na popoldanskem delu zasedanja v soboto je prišlo v razpravi do novih prizorov, ki so naganjali solze v oči. Zlasti je bila močna scena, ko so na predsedstveni

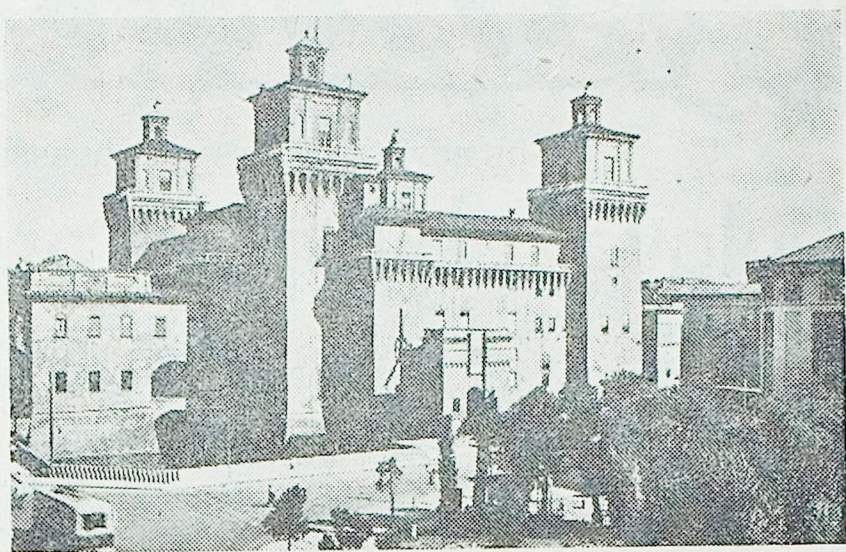
Predsednik nacionalnega združenja italijanskih partizanov, odlikovanec z zlato medaljo in parlamentarni poslanec Arrigo Boldrini

mizi razgrnili slavno bojno zastavo divizije, zastavo, ki so jo nekoč iz hvaležnosti poljubljali tudi osvobodjeni Zagrebčani, ko so garibaldinci med prvimi partizanskimi enotami vkorakali v njihovo mesto. Zastava — italijanska trobojnica z veliko rdečo peterokrako v sredi — je zdaj neminljiva priča njihove slave, je jamstvo nerazbitnega bratstva in prijateljstva med jugoslovanskimi in italijanskimi ljudstvom.

Predaleč bi me odvedlo, če bi skušal le na pol vse opisati, kar smo v nekaj kratkih dnevih doživeli v njihovi sredi. V nedeljo

Castna straža ob položenih vencih pred spomenikom padlim za svobodo v mavzoleju sredi Ferrare. Na levi bivši komandant divizije »Italia« Giuseppe Maras ob italijanskem vencu, na desni pa Tone Sturm ob jugoslovanskem. Med nošenjem in polaganjem venca je bil ustavljen ves promet, meščani pa so molče spremljali dogodek. Najmanjši incident ni motil svečanega trenutka

Starodavni dvorec Estense sredi Ferrare, kjer je sedež pokrajinske uprave

dopoldne je bil uradni zaključek zborovanja v dvorani kina Estense. Sprejeli so resolucijo, v kateri so rezimirali predlagane sklepe, ki so jih formulirali v šestih točkah. Naslovili so apel na predsednika republike Gronchija, naj bi se s svojo visoko avtoriteto zavzel za prenehanje preganjanja pripadnikov odporniškega gibanja, za prenehanje procesov, ki jih še vedno uprizarjajo določeni krogi proti partizanom v Italiji. Zanimiv je bil predlog, naj bi se v Jugoslaviji postavil spomenik v boj za svobodo padlih italijanskih partizanov — pripadnikov enot ali posameznikov, ki so se borili v sklopu jugoslovanskih sil, na drugi strani pa naj bi v Italiji postavili prav tak spomenik Jugoslovanom, ki so se kot partizani borili skupaj z Italijani v odporniškem gibanju.

Slovo nekdanjih soborcev je bilo ob končanem zborovanju prav tako prisrčno kot srečanje. Za nas pa so gostitelji pripravili še posebno presenečenje. Že v soboto smo bili gostje na sprejemu pri predsedniku pokrajinske uprave ing. Carpeggianiju v starodavnem dvorcu, obdanem z vodnira jarkom in opremljenem z dviznimi mostovi, v nedeljo pa je bil prav tak sprejem na mestnem županstvu. V ponedeljek pa so nas popeljali v dve zadruzi, vsaka na drugem koncu pokrajine: v Bondeno in v Filo d'Argenta. Videli smo tako presenetljive stvari, da smo si na ves

glas želeli, naj bi si to ogledali tudi naši poljedelci, sadjarji in živinorejci, ki včasih spričo gozda ne vidijo dreves: tamkaj je cesta in aerodrom letališče, kar pa je proste zemlje, pa je obdelana do zadnje pedit...

Predno se poslovimo, še nekaj zanimivega prav za nas, Koprčanec. Veliko so nam pripovedovali o koprskem radiu. Vsi ga tamkaj poznajo, ker se prvič odlično sliši, drugič pa je izredno priljubljen zaradi ustreznega programa. Takole so mi rekli: »Če hočemo poslušati dobro klasično muziko, potem moramo odpreti koprsko radijsko postajo. Jazza in podobnih ekstravaganc ter večnih reklam smo sili čez glavo!« In še so povedali, da so politični delavci, komunisti in drugi in tudi preprosti ljudje, črpali svoje znanje in bazirali svoje diskusije okrog raznih svetovnih političnih vprašanj na poročilih in komentarjih koprskega radia. To velja zlasti v zadnjem času, za madžarske dogodke, za odnose med socialističnimi državami, za egiptovsko pustolovščino in vse druge dogodke. Zato poslušajo tudi v Italiji koprski radio, do koder le lahko seže njegov glas...

Premalo je prostora, da bi lahko strnil vse vtise s tega obiska. Najbolj bom menda zadel, če povem Sturmovo in svoje mnenje, da smo res prišli kot prijatelji med prijatelje in je bilo prisrčno srečanje doživeti, ki se ne pozabi tako hitro.

OB PRAZNIKU ILIRSKOBISTRIŠKE OBČINE

V smrt za naše življenje

(Nadaljevanje s 1. strani)

uničilo še fašistično postojanko v Merečah. Ob teh zmagah so po vseh vaseh in doli v Ilirski Bistrici v sreči in ponosu vzdrhtela zvesta slovenska srca, v katerih nikoli ni ugasnila sla in pravica po svobodi.

Fašistični nasilnik je podivjal in skušal z enim udarcem streti ves ta strahotni krik po svobodi, ta kipeči zubelj, ki ga je s svojim junaštvom prižigala mala, drzna četica partizanov. Zarana 4. junija je začel vsevpred požigati vasi okoli Ilirske Bistrice. Najprej se je zvil izpod kraških slemen dim, potlej pa so se skozi strehe in okna prelizali grozljivi zublji. Okoli Ilirske Bistrice so ves dan gorele kakor pošastne bakle kraške vasi Podstenje, Podtabor, Podstenjšek, Mereče, Zgornja in Spodnja Bitnja, Ratečevo brdo in Kilovče. V pepel se je takrat sesulo 106 slovenskih domov z gospodarskimi poslopji vred. Česar ni upepelil ogenj, je okupator izropal, živino in imovino.

Po požigu in roparskih orgijah je okupator izmed vaščanov izbral 20 mož in fantov in jih pred požiganimi in še kadečimi se Kilovčami postrelil. Pa v Merečah še enega in tri v Spodnji Bitnji. Ali krvava lakota še ni bila sita. Naslednji dan so podivjanci na trgu v Ilirski Bistrici obesili še starčka iz Smrj, na Mali Bukovici pa brata Grkova. Iz požganih vasi je še ta dan kakor živino odgnal okupator 462 starcev, žena in otrok. Nepopisna je bila ta strašna procesija slovenske krvi iz požganih slovenskih vasi sredi

krohota in zločinskega zasramovanja.

S pogorišč se je še kadilo, po poteh in v zraku je še trepetal jok in obup izgnancev. Mala četica pa je v srdu in nemem kriku narasla na 60 borcev. Z njo vred je naraščal hujši in hujši odpor od vasi do vasi, od soseske do soseske, iz leta v leto, dokler ni padel po zverji zadnji udarec in se je tudi čez Brkine razlila kakor iz krvavega slapa dolgo pričakovana, tako neprecenljivo draga svoboda.

V tej veličastni in strahotni borbi je iz ilirsko-bistriške občine sodelovalo 1500 aktivistov in aktivistk ter 3800 borcev in bork, v smrt pa je omahnilo 1215 borcev in bork, talcev in žrtev. Sam Knežak, kjer bo letos vsa občina proslavila občinski praznik, je v ta boj poslal 97 borcev. V boju je padlo 13 borcev in 5 aktivistov, v internaciji pa je 8 vaščanov pokosilo brezmejno trpljenje. Med borci iz Knežaka sta za svobodo padla tudi oba španska borca, Matija Gržina in Vinko Slavec. Z njimi je na skromni kraški zemlji okoli Knežaka izkrevavalo še osemnajst neznanih borcev, mož in fantov, ki so bili kdo ve od kod in kdo ve kako jim je bilo ime. Bili so naši in v našo zemljo so legli za našo prostost. (a)

OBVESTILO

V torek, dne 4. junija, na občinski praznik Ilirske Bistrice, bo v Knežaku osrednja občinska slavnost s svečanim odkritjem spomenika in grobnice padlim borcem NOB.

GLASBENI FESTIVAL PIONIRSKIH PEVSKIH ZBOROV V SEŽANI

„Lepo je v naši domovini biti mlad...“

Ustavil sem se ob velikem, ličnem lepaku in primerjal čas in kraj nastopa pionirskih pevskih zborov z vabilom in programom, ki ga je pred dnevi poslal občinski Pionirski svet v Sežani v Koper. Vse se je ujelo, zato je naprejal! Načrt je bil dokaj preprost: poskusil bom priti neopazno v dvorano Društva prijateljev mladine, da bo vtis kolikor mogoče pristen.

V mislih sem še enkrat prešel dolg seznam nastopajočih zborov iz Sežane in iz okolišnih krajev. Enajst zborov, vstevši nižjo glasbeno šolo iz Sežane, in nekaj nad tri sto mladih grl bo pelo pozdrav mladosti. Ker bo to v Sežani prva tovrstna prireditev, katere uspeh je lahko precej odvisen od prejšnjih izkušenj, bi spričo dolgega seznama prijavljenih zborov lahko podvomil v uspešno izvedbo, seveda, če bi mi že prej ne bile znane organizacijske sposobnosti ljudi, ki vodijo pionirsko organizacijo. Sicer pa je že dejstvo, da so razumeli pomen I. jugoslovanskega festivala mladinske glasbe, ki bo v bodoče vsako leto poživljal praznovanje mladosti širom po naši zemlji, velik prispevek tej lepi umetnosti. Kljub temu, da zborovsko petje pri Slovencih ni brez tradicije, je vendarle znano, da je bilo dosedanje sodelovanje mladine na tem polju kulturnega delovanja mnogo preskopo. Ali bo letošnja pobuda zadostovala in kakšen odmev bo našla med številnimi soroorganizatorji, predvsem pri zborovodjih na podeželju?

Med takim in podobnim razmišljanjem sem prišel do kulturnega doma, kjer so zborovodje med pisanim vrvenjem pionirjev v krogih dajali zadnja navodila mladim pevcem. Odhajali so v prostor za odrom.

Pred vhodom v dvorano sem zagledal znani obraz postrževalne učiteljice.

»Oprostite — tovarišica Grmekova!«

»A, saj ste prišli! Smo že mislili, da ne bo nikogar... Kar vstopite, prosim!«

Zares — bila je tovarišica Grmekova, znana prosvetna delavka, ki ne štedi svojih moči, ko je treba storiti kaj za mladino.

Najprej sem skušal pohvaliti skrbne priprave in lepo urejen oder, pa mi je pokazala črnolaso dekletko, ki je pravkar spregovorila občinstvu.

»Judita Dekleva. Brez nje bi šlo malo trdo.«

»Učiteljica seveda?« sem vprašal.

»O, ne! Saj to je ravno razveseljivo, da ni profesionalka. Po poklicu je bančna uradnica. Ob reorganizaciji pionirske organizacije smo jo izbrali za predsednico občinskega Pionirskega sveta, razen tega je tudi član občinskega odbora mladine in občinskega odbora Socialistične zveze. Mnogo dela z mladino...«

Govornico je pozdravilo navdušeno ploskanje. Pionirka se ji je zahvalila in izročila šopek cvetja.

Ozrl sem se. Dvorana je bila nabito polna.

Ko so zadoneli z odra ubrani glasovi najmlajših pionirjev, se je dvorana pogreznila v molk. Pionirka glasbene šole je spremljala zbor pri klavirju. Zares, vse pristno in skrbno pripravljeno. Zborovodje, povečini mlade učiteljice, ki še do nedavna niso upale niti pomisliti na javni nastop, so se navdušenemu občinstvu sramežljivo zahvaljevale.

In so peli — več ali manj ubrano, smelo in često tudi malo boječe. Navadno je plahemu, negotovemu izvajanju prve pesmi sledila gromovito druga, tretja, četrta... Led je prebit. Le tako naprej, pa ta festival v Sežani gotovo ne bo zadnji! — Ko je mladi pevec izstopil z napačnim glasom, so se zapčili vanj očita-joči pogledi celotnega zbora. Kako je zardel!

Pred nastopom dveh najboljših zborov iz Tomaja — pionirski odred osnovne šole in odred nižje gimnazije, — so nastavili snemalci Radia Ljubljana magnetofon.

»Čudovito! Še odrasle bi posekal tako discipliniran zbor,« je šepetal nekdo v drugi ali tretji vrsti. Kak vtis je na občudovalca napravilo šele dvoglasno izvajanje pevskega zbora nižje gimnazije! Ubrani glasovi so se toplo razlivali po dvorani. Ploskanje in spet ploskanje...

Organizatorji so mi povedali, da vodi en zbor Marija Širca, z drugim se je predstavil profesor Medja.

Za prijeten zaključek so poskrbeli učenci nižje glasbene šole v Sežani, ki so izvajali lažje skladbe na klavirju in harmoniki. Siguren nastop učencev pričla, koliko truda vlaga vodstvo šole pri šolanju mladih glasbenikov.

Pionirji iz bližnjih in daljnih krajev so postali nemirni. Nekdo jih je opozoril na pogostitev in kdo bi jim zameril, če so želodčki zahtevali svoje.

»Čestitam, tovarišica Judita! Res, brezhibna organizacija in dosledno izbrpan program — tako kot ste navedli v poročilu.« Malce v zadregi me je zavrnila: »Tovarišica Grmekova in tam, poglejte, upraviteljica osnovne šole, ki sama vodi pevski zbor — tem gre zahvala za vse, kar so storili za pionirje in kar imajo še v načrtu.«

Pred odhodom sem še radovedno vprašal: »Ali ste s tem izčrpali program Tedna mladosti?«

»Oh, kje nekil!«

Izza ovinka je pribrel avtobus

— zadnji, ki pelje ta dan proti Kopru. Sicer mi je nekdo ponudil prenočišče, pa sem se moral zahvaliti.

Se dolgo potem, ko smo drveli po asfaltirani magistrali proti Kopru, mi je zvenela v ušesih kot odmev pesem, ki je pred dobro uro privrela čudovito prepričljivo iz grl pionirjev neke zakotne vasi ob meji: »Lepo je v naši domovini biti mlad...«

Boro Borovič

DRUGEGA JUNIJA JAVNA RADIJSKA ODDAJA

Marezige vabijo

Dve poti vodita v Marezige — ena se pri Škocjanu odcepi proti Vanganelu in se potem mimo Centurja in skozi Babiče privlaga na marezško slemo, če tako lahko imenujemo kraj, kjer so, kdo ve kdaj, sezidali to prelepo istrsko vasico. Druga pot se odcepi od glavne ceste pri Mihaelu in nekoliko položnejša in bolj ravna kot prejšnja pelje skozi Pobeg, Čezarje, Anton in Kavaliče na cilj. Vseeno je, s katere strani prideš v Marezige — čim bolj se dvigaš, tem bolj se ti odpira razgled na vse strani: tam nekje zadaj se v lepem vremenu vidi planinska koča na Slavniku, malo bliže je, kot bi bila z ostrim nožem vrezana, v

Kamnita pregrada na enem izmed koprskih dvorišč. Treba jo je podreti, ker se za njo skriva leglo nečistoče.

ravni črti speljana nova cesta nad Črnim kalom. Če pa oko zaplava tja proti Trstu, ga vidi sicer ne celega, vendar dobršen del, nad njim pa stoji kot orlovsko gnezdo stari grad Socerb. Miljski hribi so kot na dlani, prav tako Koper, Žusterna pa zakrije pogled na preostalo obalo. Toda nič ne škodi — nekje na levi je Pomjan, tam pa, kjer se Pinjevec in Dragonja združita, se odpre široka Dragonjska dolina, in oko vidi prelep del naše istrske dežele.

Nihče ne ve, kdaj so ljudje postavili na marezškem hribu prve zaselke in prav tako nihče ne ve, kdaj so izkrcili temne gozdove in zasadili rovnico v težko in rodovitno istrsko zemljo. Vendar pa nas ta daljna zgodovina nekdanih dni niti ne zanima. Morda je bolj zanimivo to, da je bila v Marezigah že pred dobrimi 70 leti šola in da so tudi nekdanji, kar pomnijo najstarejši ljudje in kar je zabeleženega v starih črvinih arhivih, živeli trdni, zavedni Slovenci. Zato tudi ni nič čudnega, če so se leta 1921, dne 15. maja, pripetili v Marezigah dogodki, ki so precej doprinesli, da so Marezige s svetlimi črkami zapisane v novejši zgodovini slovenstva. Še današnjemu rodu je v spominu krvavi dogodek, ko je v boju s fašističnimi odredi padel v Marezigah Sabadinov Jože, ranjen pa je bil Matija Bržan.

Nič čudnega potemtakem, če so se Marezigani tudi leta 1941 znali odzvati klicu domovine. V narodnoosvobodilni borbi je padlo iz Marezig in okoliških zaselkov 150 borec in bork.

Nič čudnega torej, če so Marezigani tudi po osvoboditvi krepko zastavili svoje delo in do danes napravili vse, da bi bili zvesti svetlim tradicijam iz preteklosti. Ponosen zadrugi dom, ki mu težko najdemo enakega v Istri, je postal žarišče kulturno-prosvetnega dela: samo letos je dramska družina priredila tri

igre. Živi tudi knjižnica, krepko dela godba.

Kmetijsko zadrugo so ustanovili v Marezigah že 1947. Do danes se je krepko usidrala v napredku in razvoju kmetijstva: obnovili so več kot 50 ha neobdelanih površin in jih zasadili z vinsko trto in sadnim drevjem; tržne proizvode, razen morda česenja in graha, nekoč skoraj ni bilo: danes zadruga odkupuje na leto približno 230 vagonov kmetijskih pridelkov; nekoč paradžnika niso pridelovali, lansko leto ga je zadruga odkupila v vrednosti več kot 13.000.000 din; mnogo več pridelujejo Marezigani zgodnjega krompirja in graha, potem bučk, kumaric, čebule — skratka dobra istrska zemlja danes ob pomoči zadrug in ob krepkem delu njenih članov daje tisto, kar lahko in kar mora dati.

Vendar pa bi lahko dobili iz nje še več. Zadruga ima načrte, da bi obnovila še več doslej neobdelanih površin, da bi zasadila še več vrtnin, da bi povečala zadrugo mehanizacijo, da bi v živinoreji v čim krajšem času vzgojila čisto sivojavo pasmo goveda, da bi — ...

Dovolj o tem. Z eno besedo — Marezigani so krepko stopili v življenje in napredek in zato ni nič čudnega, če sta Radio Koper in Radio Ljubljana izbrala prav ta kraj za svojo prvo javno radijsko oddajo na Primorskem. Kot se v delu in življenju Marezig odraža napredek istrskih vasi zadnjih let, tako bo javna oddaja skušala to na svojstven način tudi pokazati, saj bo v govorjem delu sodelovalo kar 15 zadrug, tri kmetijska posestva in drugi. O zabavnem programu javne oddaje skoraj ne bi hoteli pisati, ker prireditelji pripravljajo vsem obiskovalcem prijetno presenečenje. Torej zapišimo še enkrat — drugega junija na svidenje v Marezigah, saj bo ta dan res pravi kmečki praznik Slovenske Istre.

DRAMATIČNA BORBA Z MORJEM IN BURJO

Rešeni mokre nevarnosti

Kadar piha močna burja, na morju ni ravno najbolj prijetno, posebno če se pokvari motor majhnega motornega čolna in nimaš s seboj vesla. To se je zgodilo štirim nemškim turistom, ki so se v nedeljo okrog poldneva vračali iz gostilne »Pri ribiču« preko Portoroškega zaliva v Portoroški pristan.

Močan veter je čoln kmalu zanesel v sredino zaliva, kjer so začeli potniki mahati in dajati znake. Sprehajalci in radovedneži na pomolu so skušali obvestiti Luško kapitanijo v Piranu, vendar niso dobili telefonske zveze. Ker se je čoln z »brodolomci« vedno bolj oddaljeval, so odhiteli po pomoč najprej v ladjedelnico, nato pa še v Piran. Ladjedelnica je poslala najmanjšo ladjo »Splošne plovbe« »Šmarje«, ki je privezovala plovne objekte pred ladjedelnico na bove, čolnu na pomoč. Med dežjem in burjo je uspelo ladji prestreči in privezati čoln in ko ga je začela vleči proti portoroškemu pristanu, so vplule v zaliv okoli rta pri ladjedelnici še tri tunolovke

podjetja »Ribič« iz Pirana in patrolni čoln Jugoslovanske vojne mornarice. Kot na manevru so se razporedili po širini zaliva, da bi prestregli čoln, ladja vojne mornarice pa mu je odbrzela naproti.

Tako smo imeli gledalci s kopnega priložnost videti lep pomorski manever, ki je čisto spominjal na vaje vojnih ladij. Ko so tunolovke videle, da je čoln že privezan za »Šmarje«, so se vrnile v Piran, ladja vojne mornarice pa je spremljala čoln. Ob prihodu na pomol v Portorožu se je zbralo precej ljudi, ki so kljub burji in dežju gledali to »turiistično atrakcijo«.

Ko so ladjo privezali ob pomol so se iz čolna pokazali izpod velike jadrovinate ponjave nekoliko blede toda nasmejani obrazi dveh rešenk, ki sta srečni pozirali pred številnimi fotoaparati turistov, za katere je bil ta dogodek v pusti nedelji razburljiva sprememba. Pohvaliti pa moramo pripravljenost in hitrost, s katero so se izkazali piranski reševalci.

BI

Neizkoriščene stanovanjske možnosti

V Smedelskem naselju sta tik pred dokončno izgradnjo dva nova stanovanjska bloka, ki ju gradiata Vodna skupnost v Kopru in Občina Koper.

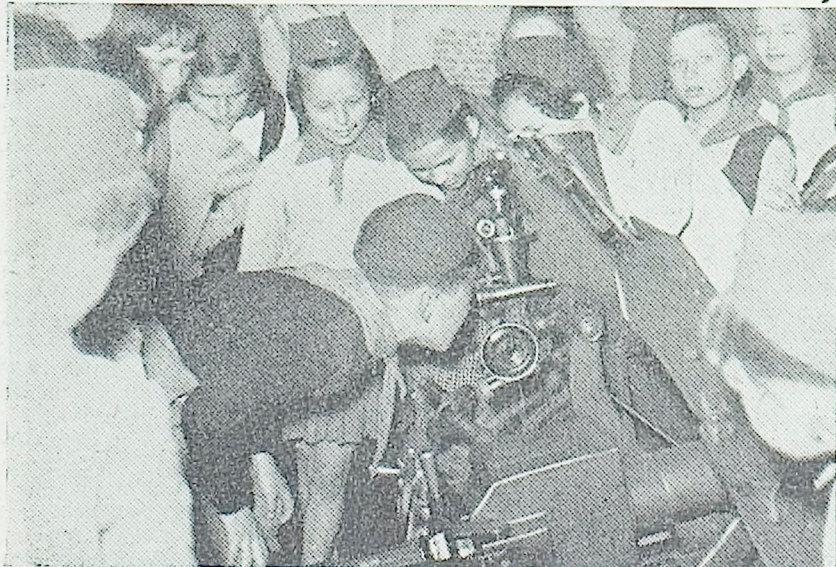
Ogledali smo si gradnjo teh dveh 7-stanovanjskih blokov in v podprtlišču občudovali razmeroma razkošne prostore, ki so namenjeni za drvarnice in kleti. V obeh blokih lahko vidite skupno 14 razmeroma lepih, svetlih in čistih sob v izmeri 3,75 x 3,

nekatero pa v izmeri 5 x 3 m. Gre za tako lepe prostore, ki bi jih mnogi v Kopru zaposleni ljudje, ki so brez stanovanj, brez dvoma sila radi vzeli za stanovanjske prostore.

Če pomislimo, da imamo v Smedelskem 30 stanovanjskih blokov enakega tipa, se nam pri obstoječi siloviti stanovanjski stiski nehoti vsiljuje naslednje vprašanje: Ali ne bi bilo primernejše, če bi vse te lepe in za stanovanje docela uporabne prostore, ki naj sedaj služijo za drvarnice, raje začasno porabili za stanovanjske sobe, zraven blokov pa spet začasno, dokler se stanovanjska stiska ne omili, zgradili nekaj manjših, ličnih lesenih provizorijev, v katere bi stanovalci Smedele zaklepali tisto malo svoje kurjave, ki jim je ob občni elektrifikaciji smedelskih kuhinjskih prostorov in ob tako kratki zimi v Kopru sploh potrebna?

Kogar to zanima, bo na osnovi zgornjih podatkov lahko hitro izračunal, koliko samskih sob bi na ta način lahko v Smedeli pridobili (eventualno tudi manjših stanovanj) in koliko milijonov bi prihranili, če vzamemo za približni izračun podatke, po katerih stane en m² tako razkošnih drvarnic v Smedeli 35.000 din, vtem ko bi en m² predlaganih provizorijev iz lahke lesene konstrukcije, namenjenih za začasne drvarnice, stal samo po 10, kvečjemu 15.000 dinarjev.

S. B.

Pionirji postojnske občine so pred dnevi obiskali garnizon JLA v Postojni ter si z velikim zanimanjem ogledali razne vojnotehnične naprave

TELESNA VZGOJA · ŠPORT · ŠAH

NOGOMET

Izola v nevarni coni

Zaradi nepričakovane zmage kranjske Mladosti nad Grafičarjem je Izola prišla v precej nevaren položaj. Čeprav so mnogi računali, da ji bo uspelo rešiti v tekmi z Ilirijo eno točko, je doživela visok poraz 0 : 5 in izgledi za obstanek v ljubljansko-primorski ligi so se zelo zmanjšali.

Do konca prvenstva se bo Izola pomerila v Ljubljani s Krimom in doma z Grafičarjem. Obe tekmi sta precej težki in Izolani se bodo morali precej potruditi, če bodo hoteli osvojiti dve točki, kar bi jim dalo še nekaj izgledov za obstanek v ligi.

Medtem si je Nova Gorica

krepko popravila položaj in se je z zmago nad Branikom kar krepko zasedla na četrtem mestu. Vse kaže, da se bo na tem mestu obdržala, saj igra s svojim glavnim konkurentom za to mesto — Trzičem na domačem igrišču.

Lestvica ljubljansko-primorske nogometne lige je dve koli pred zaključkom naslednja:

Krim	16	12	3	1	50:17	27
Triglav	15	11	1	3	48:21	23
Grafičar	16	10	1	5	57:33	21
N. Gorica	16	7	3	6	40:28	17
Tržič	16	7	2	7	25:25	16
Ilirija	16	6	2	8	29:31	14
Izola	16	5	2	9	28:36	12
Slovan	15	5	2	8	25:27	12
Mladost	16	5	2	9	26:45	12
Branik	16	2	0	14	22:67	4

Šah

Izola - Koper 6:5 : 3:5

V nedeljo je bila v Kopru kvalifikacijska tekma za republiško moštveno prvenstvo med Koprrom in Izolo. Čeprav so bili domačini favoriti, so doživeli neljubo presenečenje in izgubili dvoboj z visokim rezultatom 3 in pol : 6 in pol. Rezultati posameznih srečanj:

Omladič — Cijan 0 : 1
Zavec — Dalinšek 0 : 1
Habič — Oman remi
Renko — Muser 0 : 1
Oblak — Cah 0 : 1
Grom — Hrvatin 0 : 1
Erjavec — Komljanec 1 : 0
Maver — Mihna 1 : 0
Rozin — Šavelj 0 : 1
Drekonja — Dolinšek 1 : 0

Rezultati kažejo, da so Koprčani povsem odpovedali na prvih deskah, saj so iz prvih šestih partij nabrali le pol točke. Kljub vsemu pa je zmaga gostov previsoko izražena. Koprčani so na primer imeli dobljene pozicije na tretji in deveti deski, izenačene pozicije pa na drugi, četrta in peti

deski. Kljub vsemu so iz vseh teh partij izvlekli le pol točke. Čeprav so imeli Izolani nekaj sreče, je vendar treba pripomniti, da je njihova zmaga zaslužena, kajti bili so borbenejši in dvoboja so se lotili z mnogo več resnosti kot Koprčani. V zvezi s tem je treba tudi pripomniti, da ni Koper pripravil na dvoboj posvetil nobene pozornosti in da društvo sploh nima rednih šahovskih večerov, na katerih bi se člani teoretično in praktično izpopolnjevali.

Na zadnjih dveh deskah so nastopile tudi ženske igralke. Pobudo okrajnega šahovskega odbora, naj na moštvenih tekmovanjih sodelujejo tudi ženske, je treba vsekakor pozdraviti, saj je šah med ženami na Koprskem zelo slab razvit.

Moštvo Izole se bo zdaj pomerilo s Piranom, zmagovalec tega srečanja pa se bo pomeril z zmagovalcem dvoboja Postojna — Sezana za naslov okrajnega prvaka in za nadaljnja tekmovanja v republiškem merilu.

Lahka atletika

Uspešna tekmovanja koprskih srednješolcev

Ob prazniku mladosti so profesorji telesne vzgoje v Kopru organizirali četverboj med Ekonomsko srednjo šolo, Gimnazijo, Učiteljskim ter Žensko obrtno šolo. V četverboju je dosegla največ uspehov ESS, ki je nabrala 7.463 točk. Drugo mesto je osvojila Gimnazija, tretje pa Učiteljske. Med ženskami pa je osvojila prvo mesto Gimnazija s 7.463 točkami, druga je bila ESS, tretje Učiteljske, četrta pa Ženska obrtna šola.

Med posamezniki je imel največ uspehov Emil Bandelj (ESS), ki je nabral 2.128 točk. Drugi je bil Konič, tretji Verčon. Med ženskami pa se je najbolj odlikovala Anica Urbančičeva (ESS), ki je osvojila 2.338 točk.

Razen lahke atletike je bilo na sporedu tudi nekaj srečanj v odbojki in košarki. V odbojki so gimnazijci premagali oba nasprotnika s 3 : 0 in prepričljivo osvojili prvo mesto. Med ženskami pa je zmagala ESS.

V košarki je gimnazija premagala ESS z 52 : 39. R. D.

Strelstvo

V Sempetru pri Novi Gorici je domača strelska družina zmagala na ekipnem tekmovanju, ki so ga priredili za praznik mladosti. Osvojila je lep pokal. Med posamezniki je bil najboljši domačin Klančič, ki je osvojil 166 krogov, med mladinkami se je odlikovala Danica Vodopivec, med mladinci pa Franček Podlogar.

Odbojka

Ekipa tovarne ribjih izdelkov v Izoli je izgubila srečanje z ekipo JLA z 0 : 3. Tekma je bila v okviru prireditve ob prazniku mladosti.

LJUDSKA KNJIZNICA KOPER

je z 20. majem 1957. uvedla polletni delovni čas.

IZPOSODJEVALNICA je odprta vsak dan od 9.—11. ure dopoldne, popoldne pa trikrat tedensko in sicer v ponedeljek, sredo in petek tudi od 17.—18.30 ure.

TEDEN DNI na Jugoslaviji

JUGOSLOVANSKI IN ITALIJANSKI KMETIJSKI STROKOVNJAKI so te dni razpravljali o možnostih italijanske tehnične pomoči jugoslovanskemu programu kmetijskega razvoja, o sodelovanju specializiranih kmetijskih inštitutov obeh držav, o obisku italijanskih kmetijskih strokovnjakov in o vprašanju trgovinske izmenjave. V aprilu je obiskala Jugoslavijo delegacija Nacionalnega združenja kmetijskih organizacij Italije in je s predstavniki voditeljev združenstva v naši državi razpravljala o izmenjavi izkušenj na področju kmetijske tehnike, organizacije dela in proizvodnje.

V DRVARJU SO ODPRLI MUZEJ »25. MAJA 1944«. Slavnostni otvoritvi je prisostvoval tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta in predsednik Centralnega odbora Zveze borcev Jugoslavije Aleksander Ranković, ki je v nagovoru dejal, da bo ta muzej sedanjim in prihodnjim rodovom zgled, kako so prejšnji rodovi ljubili svojo domovino in se zanj borili.

V APRILU SO TRGOVINSKA PODJETJA IN ZADRUGE SLOVENIJE IZVOZILA za 391 milijonov dinarjev blaga. Tako smo v aprilu poslali v Italijo v vrednosti 275 milijonov dinarjev zlasti lesa in izdelkov lesne industrije in živine. Na drugem mestu je Zahodna Nemčija, sledita pa ji Velika Britanija in Sovjetska zveza.

Kino

KOPER: 31. maja in 1. in 2. junija italijanski barvni film CAROSELLO NAPOLETANO, 3. in 4. junija francoski barvni film VLAKI ODHAJAJO, 5. in 6. junija mehiški film POSLEDNJA ŽELJA.

IZOLA: 1. in 2. junija mehiški film POSLEDNJA ŽELJA, 3. junija italijanski film OPROSTI MI, 4. in 5. junija italijanski barvni film SCAMPOLO.

PODJETJE „ELEKTRO-KOPER“

sprejme takoj v službo:

KVALIFICIRANE ELEKTROMONTERJE za rajone Koper, Dekani in Piran.

KVALIFICIRANE ELEKTROMONTERJE za gradbeno in instalacijsko skupino.

SAMOSTOJNEGA KNJIGOVODJO, verziranega v vseh knjigovodskih poslih.

Pismene ponudbe z navedbo dosedanje zaposlitve dostaviti na upravo podjetja Elektro-Koper.

Barba Vane pravi...

Od prejšnjega tedna pa se je zgodilo kar precej takih reči, ki sodijo tako rekoč v moj življenjski prostor. Resna zadeva je na primer že to, da smo bili v tem času v Kopru nekako ob vsa javna stranišča. Nekaj so jih zaprli, eno porušili, tisto v ribarnici pa rezervirali samo za osebe prodajaln. Pravijo, da so to naredili iz higienskih razlogov — ker je imela prste vmes sanitarna, bo najbrž kar držalo. Ukrep je korenit, ni kaj reči. Vendar vse tiste, ki ne stanujejo v Kopru, trenutno mnogo bolj zanima, kam naj se obrnejo v primeru potrebe. Trije ali štirje so me že vprašali, če kaj vem o tem. Prav nič jim nisem vedel odgovoriti. Moram kdaj pozneje, za zdaj pa ni druge, kot da prinesejo »kahlico« s seboj, ko pridejo v naše higiensko mesto.

Te dni sem slišal zabavljati zoper koprsko občino. Zaradi živinskih potnih listov. Te namreč izdajajo v podružnici, ki je, kot vemo, v pristanišču. Ker pa morajo biti na potnih listih tudi kolki, je treba le-te po predpisih uničiti. No, vidite, prav v tem je vsa zadeva. Stranke morajo nositi omejene dokumente na »centralo«, kjer jim v vložišču pritisnejo ustrezni žig. Zdaj pa res ne vem, zakaj je to potrebno in zakaj ni

mogoče tega urediti tako, da bi kolke uničili že tam, kjer izdajo potni list. Verjemite mi, da ni tisto skakanje in čakanje, zdaj tu zdaj tam, prav nič všeč ljudem, ki prihajajo po takšnih opravkih na občino.

V Izoli so me tokrat res prijetno presenetili. Bom kar povedal, zakaj. Že po poti sem nekaj slišal o novem režimu v hotelu Zora oziroma Riba (medtem se je preimenoval) in rad bi se bil prepričal, kaj je na stvari. Stopil sem torej tja na »porčjon« rib. Ko sem se otešal, sem vprašal po računu. »Pet kovačev!« so rekli. Bil sem prepričan, da so se zmotili. Ali pa je natakak pozabil, kaj mi je prinesel. Zato sem še enkrat vprašal, koliko stanejo ribe. Bile so res pet kovačev. Ali ni to nekaj neverjetnega za današnje čase? Seveda me je zanimalo, kako izhajajo s takimi cenami. In povedali so mi, da prav lepo. »Zora« je imela namreč 12.000 do 15.000 din dnevnega prometa, zdaj pa »Riba« z novimi cenami »kasira« povprečno petkrat toliko. Žal pa kaj slabo kaže, da bi jo drugi posnemali. Opazil sem namreč, da se ni konkurenca za zdaj še nič naučila iz tega in vsa njena reakcija je v tem, da škriplje z zobmi, to pa nam potrošnikom nič ne škoduje,

dokler bomo jedli ribe po 50 dinarjev.

Ko sem se vrnil iz Divače, kamor so me povabili zato, da bi oštel peka, ki zadnje čase peče tako trd kruh, da bodo kmalu vsi njegovi odjemalci ob zobe, sta me čakali na mizi med drugimi tudi eno pismo iz Portoroža in eno iz Pivke. Poglejmo najprej, kaj bi radi od mene Portorožani.

Na kratko: jezijo se, ker sem v tisto zadevo z inozemskimi cveticami umešal strokovnjake. Zato zahtevajo, naj prekličem in pojasnim vsem, da je tisto delo opravil »nekdo« v prostem času in ne po naročilu podjetja. Če se ne motim, Cvetja sploh nisem vmešaval v to zadevo, da pa tisti, ki je rožce sadil, ni bil noben strokovnjak, je najbrž lahko vsakdo razumel že po njegovem delu in uspešnem rezultatu.

Medtem pa jo imajo Pivčani z menoj zaradi turističnega društva. Prav hudi so, češ da sem za vse, kar je narobe v Pivki, okrivil to ustanovo. »Zakaj nisi pogledal še na tržnico, pa v mesnico, pa v pekarno, pa tisto kanalizacijo, po kateri se steka vsa umazanija h glavni črpalki itd., itd.,« mi pišejo in zraven še vprašujejo, če je po mojem mnenju samo turistično društvo dolžno skrbeti za red in snago. Ni, to drži kot pribito. Zato naj tisto mojo pisarijo le pogledajo tudi vsi tisti, ki bi morali društvu pomagati. Kar mi priporočate, pa si bom ob priložnosti ogledal. Dotelej na svidenje!

Vaš Vane

SECOVLJE: 1. junija italijanski film SENCA, 2. junija francoski film LJUBIMCA IZ TOLEDA, 6. junija italijanski film OPROSTI MI.

SMARJE: 1. junija ameriški film KALIFOV ZAKLAD, 2. junija italijanski barvni film SCAMPOLO, 5. junija italijanski film OPROSTI MI.

SKOFIJE: 1. junija italijanski barvni film SCAMPOLO, 2. junija angleški film JAZ IN GOSPOD MINISTAR, 5. junija francoski barvni film VLAKI ODHAJAJO.

DEKANI: 1. junija angleški film JAZ IN GOSPOD MINISTAR, 2. junija italijanski film SENCA.

POSTOJNA: 31. maja in 1. in 2. junija madžarski barvni film MOJ DED IN JAZ, 4. in 5. junija francoski film STOPNICE ZA SLUŽBENCAD.

PIVKA: 1. in 2. junija UMOR, 5. in 6. junija angleški folm PIKVO DAMA.

SEZANA: 1. in 2. junija ameriški film MOŠKI SO TAKI, 4. in 5. junija madžarski film POMLAD V BUDIMPESTI, 6. in 7. junija ruski film KNEGINJA MERY.

Radio KOPER

NEDELJA, 2. junija

8.00 Kmetijska oddaja: Med bertovski združniki — Kmečki praznik v Brdih — Pokušali smo kraški teran — 8.30 Spored lahke glasbe — 9.00 Oddaja za Beneške Slovence — 9.20 Češka popularna glasba — 10.15 Glasbena medigra — 10.30 Sosedni kraji in ljudje: V Borštu, ko so česnje dozorele — 10.45 Narodne v prireditvi Matije Tomca poje moški zbor prosvetnega društva Prosek — Kontovel p. v. Milana Pertota — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Vesti — 15.10 Za prijetno popoldne — 15.30 Z mikrofonom po Primorski: Blago potuje iz Kopra v svet.

PONEDELJEK, 3. junija

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Petnajst minut ponedeljkovih popevk — 14.00 Od melodije do melodije — 14.30 Sport doma in po svetu — 14.40 To smo izbrali v naši diskoteki — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Ciganske melodije igra ansambel Geze Baranja.

TOREK, 4. junija

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Torkov operni oder — 14.30 Gospodarsko življenje na Primorskem: O odkupu — 14.40 Pisan spored lahke glasbe — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Narodne plesje izvajajo razni solisti in ansambli.

SREDA, 5. junija

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Ritmi in pevec od tu in tam — 14.00 Od melodije do melodije — 14.30 Kulturno življenje na Primorskem: Piranski festival — 14.40 Poje slovenski oktet — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Petnajst minut češke glasbe.

ČETRTEK, 6. januarja

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Glasba po željah — 14.30 Odlomki iz operet Johanna Straussa in Karla Milöckera — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Slovenske narodne poje Cvetka Souček.

PETEK, 7. junija

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Tisoč in en takt... pisan spored orkestralne in solistične glasbe — 14.30 Beleške radijskega reporterja — 14.40 Vedre melodije — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Nastopajo: Zenski kvartet Fantje na vasi, in Avgust Stanko.

SOBOTA, 8. junija

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Glasba za dobro jutro, vmes Koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Za konec tedna: ritem — 14.15 Poje zbor prosvetnega društva »Heroj Dušan« iz Mosta na Soči p. v. Zdravka Munih — 14.30 Zilivanje ob našem morju: Med kopalci v Ankaranu — 14.40 Za vsakogar nekaj — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 v narodnem tonu... izvajajo: Dana Filipič, Franc Koren, Marija Ahačič, in Avsenikov kvintet.

MAJ OGLASI

Mlajši zakonski par išče v Kopru enosobno stanovanje s pritliklinami. Ponudbe pošljite pod »September« v upravo Slovenskega Jadrana.

DVOKOLESA od 7.000 lir naprej in MOTORNA DVOKOLESA od 44.000 lir naprej dobite pri tvrdki MARCON, Trst, Ulica Pietà 3. Darilne pakete pošiljamo tudi v inozemstvo in so brez carine!

COTTUR nudi svoje izdelke: kolesa, ciklomotorje, lahka motorna kolesa M.V. z vsem potrebnim priborom. Cene znižane! Odpremilja vse darilne pošiljke v inozemstvo. — Cottur, Trst, ulica Crispi 8, tel. 93-982.

PRODAM ročni voziček, nosilnost 500 kg. Uporaben lahko za vprego enega konja ali krave. Pivka, Snežniška cesta 7.

Okno v svet ZANIMIVOSTI OD VSEPOVSOD

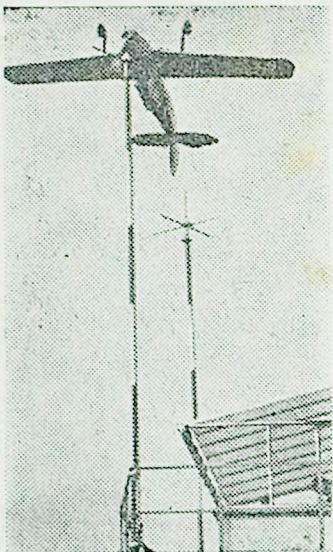
ZRTVE ATOMSKIH POSKUSOV

Nobelov nagrajenec dr. Linus Pauling je nedavno izjavil, da so eksplozije atomskih in vodikovih bomb povzročile že doslej nad 10.000 obolenj za levkemijo (krvni rak). Kot je znano, doslej še nimamo sredstva, s katerim bi se uspešno borili proti tej bolezni, zato so ti ljudje obsojeni na smrt. Učeni zdravnik je obenem dejal, da lahko računamo, da bo vsaka nadaljnja eksplozija dodala k temu številu najmanj 1000 novih žrtev.

PRESTOLNICA ALEKSANDRA VELIKEGA

V kratkem bodo v Grčiji začeli odkopavati ostanke stare prestolnice Filipa Makedonskega in Aleksandra Velikega. To je bilo antično mesto Pela, katerega sledove so nedavno odkrili blizu Edese v Zahodni Grčiji. Grška vlada je pozvala tudi več znanih strokovnjakov iz tujine, da bi se udeležili teh važnih izkopavanj.

Med zanimivimi rekordi, ki so jih dosegli v zadnjem času, je tudi tale: Francoz Leon Biancotto je vzdržal v obrnjenem letalu eno uro in 16 minut. Biancotto je znan letalski akrobat, kar je ponovno dokazal s tem svojim podvigom, saj so deset let zamen poskušali potolči prejšnji rekord, ki ga je postavil Fred Nicole s časom 1 ure in 5 min.

Marija Terezija Zaepfel iz Strasbourga se mora zahvaliti za življenje kirurgom in pa psu, ki ji je »posodil« svojo žilo odvodnico. Bila je stara sedem let, ko so ugotovili, da ima deformirano aorto. Edina rešitev je bila, da jo poskusijo zamenjati. To so naredili pred šestimi leti. Zilo so izrezali psu in jo presadili. Od takrat dekletce ne čuti več nobenih težav in se popolnoma normalno razvija. Rezultat operacije pa so objavili šele zdaj, po šestih letih, ko je po mnenju zdravnikov popolnoma gotovo, da je uspešna.

V boju za osvoboditev izpod francoskega kolonialističnega jarma v Alžiru sodeluje veliko število žena. Tudi francoska policija ne dela razlike med spoloma. Na sliki vidimo mlado alžirsko dekle, ki je postavila pekleni stroj v neki lokal, kjer so se zbirali Francozi. Kasneje so jo odkrili in aretirali. Po vsej verjetnosti jo bodo obsodili na smrt. Vendar je odločno sprejela usodo, ki jo čaka.

NIČ VEČ MAZANJA

Neki škotski inženir je pred dnevi pokazal svoj izum, ki bo najbrž igral še veliko vlogo v prometu in industriji. Potankosti sicer še niso znane, gre pa za neko pripravo, ki omogoča, da stroj deluje brez kakršnegakoli mazanja z mineralnimi ali drugimi olji. Iznajditelj trdi, da je postopek preizkusil na svojem avtomobilu, ki ga ni namazal že od 1955. leta. V tem času je vozilo prevozilo že nad 100.000 km.

ZABJA TEKMA

V Kaliforniji priredijo vsako leto tekmovanje med žabami. Ne gre le za krajevno zanimivost, kot bi morda kdo mislil, ampak za pravo, celo mednarodno tekmovanje. Razpisane so tudi velike nagrade. Tako na pr. prva žaba dobi nagrado 1000 dolarjev. Zabe tekmujejo v skokih v daljavo. Sedanji rekord je nekaj nad pet metrov.

Organi za pobijanje trgovine z mamili imajo včasih težko delo. Vendar pa ne poznajo omahovanja. Uživanje mamil se je namreč v nekaterih zahodnih deželah, predvsem pa v Ameriki, že tako razširilo, da pomeni resno zlo in veliko družbeno vprašanje. Zato je treba postaviti nasproti učinkovite mere. Na sliki vidimo organa iz oddelka narkotikov, ki je dobesedno porušil hišo, da bi našel mamilo, za katera so sumili, da so skrita v zgradbi. Napor ni bil zaman: našli so 100 vrečk v vrednosti več milijonov in dovolj, da zastrupijo nekaj tisoč ljudi.

ČE BI KRALJICA PADLA V VODO...

Ko je bila pred kratkim angleška kraljica na obisku v Franciji, so seveda ukrenili prav vse, da bi se ji kaj ne pripetilo. Policija je predvidela celo to, da bi kraljica utegnila pasti v vodo, ko se bo z ladjo peljala po Seini. Zato so pripravili posebno reševalno ekipo, ki bi kraljico potegnila iz vode natanko v 72 sekundah po morebitni nezgodi. Do tega seveda ni prišlo, toda varnost je varnost. Štiridnevni obisk je stal Francijo milijardo frankov.

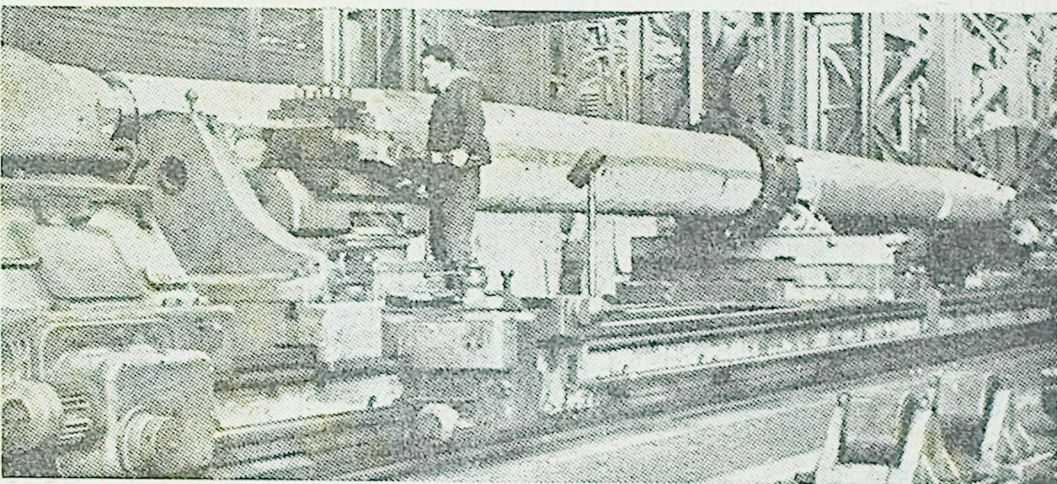

— Dragica, vse se mi zdi, da bova morala kupiti tale kip: glave ne morem več potegniti ven.

Po 50 letih spregledal

Američan Jim Winert je bil slep od rojstva. Petdeset let ni videl, kaj vse se dogaja okrog njega in ves ta čas je bil svet zanj skrivnost, ki jo je dojemal le s svojimi drugimi čutili. Nekega dne pa se je peljal v avtobusu, v katerem se je neka deklica igrala z lutko. Nenadoma se je vozilo potreslo in deklici je lutka padla iz rok. Zadel je Jima v glavo. Udarce je bil lahak in tega ni niti opazil. Toda ko se je vrnil

domov, je ves presenečen ugotovil, da se začnjenja mrak umikati pred njegovimi očmi. Prvič v svojem življenju je zagledal beli dan. Zanimivo je, da se mu je to primerilo dan pred tem, ko bi se moral poročiti in lahko si zamislimo tudi veselje njegove neveste.

V sodobnih tovarnah lahko vidimo najrazličnejše stroje, ki jih človek uporablja pri svojem delu. Med njimi so tudi takšni orjaki kot tale stružnica v Vitkovičkih železarnah na Češkem. Na njej stružijo 22 metrov dolgo jekleno os, ki tehta 76 ton. Delavec skrbno nadzoruje delo stroja. In to je tudi potrebno, saj je os vredna več milijonov.

RASTLINSTVO NA MARSU

Danes se znanstveniki v glavnem strinjajo, da na Marsu uspevajo določene rastline. Ugotovili so tudi približno površino obraslega področja, ki naj bi merilo okrog 500.000 kvadratnih kilometrov. Vendar pa ne morejo še prav ničesar povedati o tem, kakšne so te rastline. Po zadnjih poročilih se je odgovor na to vprašanje najbolj približal sovjetski znanstvenik Tihov, ki je ugotovil, da ima rastlinstvo na Marsu nekatere skupne znake z rastlinstvom na mrzlih področjih našega planeta.

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

54

POSLOVENIL RADO BORDON

»Morali bi iti na dopust,« je rekel kurat. Major je zmajal z glavo in ga pogledal. Rinaldi je strmel v kurata. »Menite, da bi moral oditi na dopust?« Major je zmajal z glavo in pogledal kurata. Rinaldi je strmel v kurata. »Kakor želite,« je rekel kurat. »Če ne želite, pa ne.« »Naj vas hudič vzame,« je rekel Rinaldi. »Radi bi se me znebili. Vsako noč bi se me radi znebili. Toda ne dam se jim. Kaj pa zato, če ga imam? Vsi ga imajo. Ves svet ga ima. Najprej,« je nadaljeval in se postavil v pozo predavatelja, »se pojavi majhen mozolj. Potem opazimo izpuščaj med rameni. Zatem ne opazimo sploh ničesar. Zaupamo pač v živo srebro.« »Ali pa v salvazan,« ga je tiho prekinil major. »V proizvod iz živega srebra,« je rekel Rinaldi. Zdaj je bil videti poln ponosa. »Vem nekaj, kar je vredno dvakrat toliko. Stari, dobri kaplan,« je rekel, »vi ga nikoli ne boste dobili. Pač pa ga bo dobil fantek. To je poklicna nezgoda. Čisto preprosta poklicna nezgoda.« Bolničar je prinesel močnato jed in kavo. Močnata jed je bil neke vrste puding iz črnega kruha s trdo omake. Svetilka se je kadila; črn dim se je vlekkel znotraj skozi cilindar. »Prinesite dve sveči in odnesite svetilko,« je rekel major. Bolničar je prinesel dve prižgani sveči, vsako na posebnem krožniku, pihnil v svetilko in jo ugasil ter jo

odnesel. Rinaldi je bil zdaj popolnoma miren. Kazalo je, da se počuti dobro. Kramljali smo, po kavi pa smo vsi odšli na hodnik.

»Ti bi se rad pogovarjal s kaplanom. Jaz moram v mesto,« je rekel Rinaldi. »Lahko noč, kaplan.« »Lahko noč, Rinaldi,« je rekel kurat. »Se bova že še videla, Fredi,« je dejal Rinaldi. »Seveda,« sem odvrnil. »Pridi kmalu.« Namrdnil se je in odšel skozi vrata. Major je ostal z nami.

»Hudo je utrujen in izčrpan od dela,« je rekel major. »Razen tega misli, da ima sifilis. Ne verjamem tega, toda mogoče ga ima. Sam se zdravi, kakor da ga zares ima. Lahko noč. Vi odpotujete že navsezgodaj, Enrico?«

»Da.« »Torej zbogom,« je rekel. »Vso srečo! Peduzzi vas bo zbudil in šel z vami.«

»Na svidenje, signor maggiore.« »Na svidenje. Govoré o avstrijski ofenzivi, toda ne verjamem vanjo. Upam, da je ne bo. Vsekakor je ne bo tu. Gino vam bo vse povedal. Telefon zdaj dobro deluje.«

»Klical bom redno.« »Prosim vas, kličite. Lahko noč. Pazite, da Rinaldi ne bo pil toliko konjaka.«

»Prizadeval si bom.« »Lahko noč, kaplan.« »Lahko noč, signor maggiore.«

Potem je odšel v svojo pisarno.

XXVI

Stopil sem k vratom in pogledal ven. Ni več deževalo, toda še vedno je bila megla.

»Grega gor?« sem vprašal kurata. »Ne morem dolgo ostati.«

»Pojdiva gor.«

Vzpela sva se po stopnicah in stopila v mojo sobo. Legel sem na Rinaldijevo posteljo. Kurat se je usedel na zločljivo posteljo, ki jo je bil pripravil moj posilni. V sobi je bilo temno.

»No,« je rekel kurat, »kako je zares z vami?« »Kar dobro. Nocoj sem utrujen.«

»Tudi jaz sem utrujen, čeprav brez vzroka.« »Kako pa je z vojno?«

»Mislim, da se bo kmalu končala. Ne vem, zakaj, toda čutim tako.«

»Kako to čutite?« »Mar veste, kakšen je vaš major? Plemenit? Mnogo ljudi je zdaj takšnih.«

»Tudi jaz se počutim tako,« sem rekel. »Imeli smo strašno poletje,« je rekel kurat. Zdaj je imel več zaupanja vase kot takrat, ko sem bil odšel. »Ne boste verjeli, kako je bilo. Toda vi ste že bili tu in veste, kako utegne biti. Mnogo ljudi je šele to poletje doumelo, kaj je vojna. Oficirji, o katerih sem mislil, da je nikoli ne bodo dojeli, jo zdaj dojemajo.«

»Kaj bo še prišlo?« Z roko sem gladil odejo. »Ne vem, toda mislim, da to ne more dolgo trajati.«

»Kaj se bo zgodilo?« »Ljudje se bodo nehali bojevati.« »Kdo?«

»Obe strani.« »Upajmo,« sem rekel. »Ne verjamete tega?«

»Ne verjamem, da se bosta obe strani hkrati nehali bojevati.«

»Tudi jaz mislim, da ne. To bi bilo preveč pričakovati. Toda ko vidim, kako se ljudje spreminjajo, mislim, da tako ne more iti dalje.«

»Kdo je dobil bitko to poletje?« »Nihče.«

»Avstrijci so jo dobili,« sem rekel. »Preprečili so Italijanom, da bi zavzeli Sveti Gabrijel. Oni so jo dobili. Ne bodo se nehali bojevati.«

»Če se počutijo tako kot mi, bodo verjetno odnehali. Tudi oni so poskusili isto kot mi.«

»Tisti, ki zmaguje, nikoli ne odneha.« »Jemljete mi pogum.«

»Pravim samo, kar mislim.« »Torej mislite, da se bo to nadaljevalo brez konca? Se ne bo nič zgodilo?«